

•Nr: 64(10) • 09.03.1989

•Week 10

•The Kurdish Newspaper

KURDISTAN PRESS

PRICE

BIHA • FİYAT

2.5 DM

5 Skr

3 G

2.5 Sfr

1 £

1.5 \$

•Tel; [46] Ø8-29 83 32

•Telex; 131 42

•Telefax; Ø8-29 50 56

Helebçeyê ji bîr meke!

Halepçe'yi unutma!

□□□ Türkiye, akıl almaz bir politik kaos içinde *Yerel Seçim*'lere gidiyor. Basın ve Televizyon'un adeta bir iç savaş gerilimi yarattığı seçim öncesi Türkiye'de, politik partilerin Kürdistan politikalarında herhangi bir değişme yok!

Türkiye ve Kürdistan halkı 26 Mart'ta yerel yöneticileri seçmek için tekrar sandık başına gidecek. 26 Mart seçimlerine burjuva partileri dışındaki siyasi güçlerin katılması yasak.

12 Eylül'den bu yana silahların gölgesinde yapılan, genel seçim, yerel seçim ve referandumlar burjuva partilerinin Kürt ve Türk halklarını sahte tercihler peşine takmaktan başka bir işe yaramadı.

Kürt halkının anti-sömürgeci mücadelesi açısından ise seçimler daha da farklı bir niteliğe sahip. Anti-sömürgeci siyasi güçlerin seçim siyasetini tartıştıkları 1977 yılında Rızgari yayınladığı özel bir broşürde şu görüşleri ileri sürüyordu: "*Genel seçimlerde, TC. Parlamento'su ile sömürge Kürdistan arasındaki uzlaşmazlığı tartışmıştık. Esas olarak mahalli seçim mekanizması, burjuva devletin çıkarları doğrultusunda oluşturulan, onun denetimi altında iş gören, ona bağımlı ve ona göre biçim alan bir mekanizmadır. Kürdistan'da da bu böyledir. Şu farkla ki, sömürge halk her gün sömürge otoritesi ile karşı karşıyadır. Ve bu süreç içinde (mahalli) yerel yönetim organları, sömürge halkın güncel sorunlarında olduğu kadar, genel sorunlarda da sömürgeci otorite*

ile her gün karşı karşıya gelen organlardır. Bu nedenle, 'genel seçimler'de parlamento ağalarına karşı olan tavır, TC'nin yüürlükte olan parlamento sisteminin reddedilmesi kitleleri bu konuda duyarlı kılan, onları bilinçlendiren ve bu konuda iradeleri ile, maddi olarak eleştirici olmalarını sağlayan mücadele yöntemi, 'mahalli seçimler'de, 'mahalli yönetim organları'nın ele

geçirilmesi için mücadeleye dönüşür.

Özcesi, 'yerel yönetim organları'nın ele geçirilmesi anti-sömürgeci ulusal demokratik mücadelemizin hedeflerinden birisidir. Ve kendi sınırları içinde son derece önemlidir.'

Anti-sömürgeci siyasi güçler geçmişte seçim siyaseti konusunda ortak bir taktiğe ulaşamamışlar, 70'li yıllar bir anlamda Türk solu ve anti-sömürgeci güçlerin farklı burjuva partilerinin kuyruğuna takıldığı yıllar olmuştur. Ancak aynı dönemde Türk solu ve anti-sömürgeci güçler yerel seçimlerde daha somut siyasetler izleyip, önemli başarılar elde edebilmişlerdi.

Yerel seçimler de anti-sömürgeci güçlerin halkla doğrudan ilişki kurabilecekleri yerel yönetim organlarını

ele geçirmeleri ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde her zaman büyük bir öneme sahiptir.

26 Mart Yerel Yönetim Seçimleri'nde Kürdistan'ın bazı bölgelerinde yurtsever-demokrat nitelikli bağımsız adayların başarıları anti-sömürgeci hareketin kitlesel dayanaklarının gücünü göstermek gibi bir işlevi de olacak.

26 Mart seçimleri'nin TC Parlamentosu'ndaki siyasi dengeyi dolaylı olarak etkilemesi de

bekleniyor. Anti-sömürgeci siyasi güçler yerel seçimleri halkla doğrudan ilişki kurmak ve görece özerk olan bu kurumları genel siyasal mücadelenin mevzileri durumuna getirmekle, yığınlarla daha canlı bağlar da kurmuş olacaklar.

TC'de yerel seçim öncesi geniş operasyonlarla, yurtsever-demokrat potansiyeli kırmaya çalıştı.

Yerel Seçim sancısı!

Halepçe... Halepçe...

Önümüzdeki günlerde Halepçe Jenosidi'nin birinci yılı dolmuş oluyor. 5 bin masum Kürt insanının kimyevi silahlarla boğulduğu, zehirlendiği bu unutulması mümkün olmayan jenosid üzerinden bir yıl geçti. Bu bir yıl içinde Irak, kimyevi silahlarla Kürt halkını yok etme eylemlerini durdurmadı. İran'ın Birleşmiş Milletler'in ateş-kes kararına uyararak geri çekilmesini de fırsat sayan Saddam rejimi, kurtarılmış Kürdistan topraklarında yaşayan savunmasız Kürt halkına karşı da kimyevi silahlarla saldırdı. Yüzbinlerce insan, kimyevi silahların karşı konulmaz dehşetinden kaçarak Türkiye'ye ve İran'a sığınmak zorunda kaldılar.

Bu gün bu insanlar gerek İran'da ve gerekse Türkiye'de olsun, son derece zor şartlarda yaşamaya çalışmaktadırlar. Türkiye, dünyanın gözünün içine baka baka mülteci kamplarını düpedüz bir hapishaneye çevirmiş durumda. Yaşlılar kendilerini koruyamıyor, çocuklar bakımsızlıktan ölüyor.

Ve Irak devleti hala Saddam Hüseyin'in kanlı elleri ile yönetiliyor. Arap dünyasında olsun, emperyalist metropollerde olsun Saddam'ın prestiji yerinde! Bir devlet başkanı olarak ağırılıyor! Bir devlet başkanı olarak itibar görüyor! Üstelik Kürt halkı bu kanlı rejim ile uzlaşmaya, bu kanlı diktatörlüğe teslim olmaya zorlanıyor. Bir savaş suçlusu olarak yargılanması ve cezalandırılması gereken Saddam Hüseyin, tersine "*insani aflat*" ilan ediyor. Bundan ötürü de, insanlığın, kendisine minnettar olmasını istiyor. Tabii, af vaadine inanarak Irak'a dönenlerin nasıl korkunç bir devlet terörü ile karşılandıklarını ve birer ikiye katledildiklerini dünya duymuyor. Duymazdan geliyor.

Önümüzdeki günlerde, özellikle 16 Mart'ta, Halepçe Jenosidi'nin birinci yılı nedeniyle Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde toplantılar düzenlenecek. Bu toplantılarda bir kez daha 5 bin insanın nasıl vahşice boğazlandığı, bir anda nasıl imha edildiği anlatılacak.

Halepçe unutulmamalı! Halepçe'yi unutmak olmaz! Halepçe her alanda ve her durumda bütün dehşeti ile anlatılmalı. Halepçeler asla olmamalı!

Kürt halkı kendi ülkesinde yaşamak istiyor. Bunun bedelini yeterince ödedi. İnsanlık XXI. Yüzyıla doğru evrimleşirken, Kürt halkı kendi ülkesinde muhacir olarak yaşamamalı. Kendi ülkesinde kamplara tıkmamalı. Kendi ülkesinin üzerinde çizilen sınırlar Kürt halkına mezar olmamalı artık.

Orhan KOTAN

Helebçe.. Helebçe...

Van rojan Jenosîda Helebçe sala xwe tijî dike. 5 hezar Kurden bêguneh bi çekên kimyewî hatin xeniqandin, hatin jehrkirin û di ser vê qetlîamê de tam şalek derbas bû. Salekî ku tu caran wê ji bîra mirov neçe. IGraq di nav vê salê de dîsa çekên xwe yê kimyewî bikaranî û bikartîne. Agirê jehrê ne sekiniye. Piştê agir-birîna di navbera İran û Iraqê de ku bi destê Koma Miletan hatibû cih, Saddam êdî jî dîn û har bû. Şer sekinandin bi kêrî wî hat. Ordiya xwe bi tanq û topan, bi balafiran, bi helikopteran, bi çekên kimyewî ajot ser Kurdistanê rizgarkirî. Ordiya Saddam bû sedama bi hezaran mirî û bi sedhezaran nefî. Kurd erdê bav û kalên xwe êdî nikaribûn jiyana xwe bidomandana. Neçar man bi zar û zêçên xwe ve berê xwe dan Kurdistanê Bakur û Kurdistanê Rojhilat û ketin bin lepên ordiyên Tirk û Ecem...

Îro ev însanên me, ev penehendeyên dilşewitî, çi li Tirkîyê, çi jî li Iranê di jiyaneke zindanî de ne. Hikumeta Tirk li nav çavê dinyayê mêze dike û li ber çavên wan kampan kiriye girtîgeh. Yên pîr û kal yê zar û zêç xwe nikarin li ber nexweşiyê, li ber birçîtiyê û sermaya kambax bidin; yeko yeko dikevin bin axa sar...

Û Saddamê xwînşwar hê jî serokê dewleta Iraqê ye. Çi di dinya Ereban de, çi metropolên emperyalîstan de prestîja vî qatîlî li ciye. Saddam wek serokekî dewletê tê qebûlkirin! Itîbara wî bilind e! Heta pîr hêz û dorûber dixwazin ku bi darê zorê gelê Kurd bi celladê xwe re bibe yek û xwe teslîmî wî bibe. Ciyê ku Saddam bê cezakerin, bê bi darvekirin, hê jî şerm nake "*efû*" derdixe... Saddam dixwaze bi vî awayî însanetî jê re minnetdar be. Lê ew kesên ku heta niha bi efûya vî diktatorî bawer bûne û çûne, ketine bin terora dewletê, hatine perçiqandin. Yeko yeko hatine kuştin. Lê dinya naxwaze vê rastiye bibîne û bibîhîze.

Di van rojên pêşiya me de, xasma di 16'ê Adarê de ji bo salvegera Qetlîama Helebçe wê li Ewropa hinek civîn û protesto pêk bên. Di van civînan de wê dîsa qetilkirina 5 hezar kesan bê ziman, bê ber çavan.

Divê Helebçe neyê ji bîr kirin. Ji bîr kirina Helebçe ne mimkin e. Qetlîama Helebçe divê li her derî, li her cihî û di her wextî de bê ziman. Divê Helebçeyên nû êdî çênebin.

Gelê Kurd dixwaze di welatê xwe de bijî. Fiyeta vê daxwaziye zêdetir daye. Di destpêka Sedsala XXI an de, divê gelê Kurd di welatê xwe de ne mihacir be. Nekeve kampan. Sînorên ku welatê wê perçekirine divê nebe goristan ji wan re.

Haşimi Monarşisi, *Temmuz Devrimi* diye adlandırılan bir askeri darbe ile yıkıldığı zaman (1958), Sovyetler Birliği'nde De-Stalinizasyon yürürlükte idi. SSCB'nin Ortadoğu politikası belli değişimlere uğramıştı. Kral Faruk'un yerine geçen Albay Nasır, Arap dünyasında burjuva milliyetçi anti-emperyalizme öncülük ediyordu. Temmuz Devrimi'nin politik liderleri ise Nasır'dan daha öteye sosyalist sloganlar kullanmak istiyorlardı.

Stalin döneminde fazla itibar edilmeyip sürgünlerde tutulan ulusal Kürt lideri Barzani, Kahire'de Albay Nasır'ı ziyaret edip Bağdat'a döndüğü zaman, Kürt hareketi de Kremlin'in desteğini arkasına almış oluyordu. Irak'ta KDP legaliteye çıkmıştı ve Parti kadroları politik mücadelede ön saflarda görünüyordular.

Gelişmeler ABD'yi olduğu kadar, Batı Avrupa'yı da rahatsız etmekteydi. Bölgede 200 yıla yakın bir dönem karar sahibi olan İngiliz sömürgeciliğinin I. Emperyalit Paylaşım Savaşı (1914 - 1918) döneminde çizdiği siyasal harita yerinde duruyordu ama, bu siyasal harita üzerinde yoğun bir toplumsal sarsıntı yaşanmakta idi. Kral Faruk'u tahtından eden Albay Nasır'ın başını çektiği Arap milliyetçiliği, Haşimi Monarşisi'ni yıkan General Abdulkerim Kasım'ın kimliğinde sosyalist bir söyleme ulaşmıştı. Kısaca BAAS diye adlandırılan bu a-

Birlik ve Kadro

kim, her ne kadar ardı arkası kesilmeyecek askeri darbelerle karmakarışık bir ideoloji haline gelecektiye de, Ortadoğu'daki politik gelişmelere de damgasını basacaktı. Teorisyenliğini Mişel Eflak ile Salah Bitar'ın yaptığı BAAS, bir ideoloji olarak Kemalizm ile oldukça benzer yanlar taşıyordu. BAAS da, Kemalizm gibi milliyetçilik ile sosyalizmi iç içe geçirerek küçük-burjuvaziye harekete geçirecek bir dinamizm yaratmak istiyordu. Tıpkı Kemalizm gibi, BAAS da, topluma müdahale etme gücünü elinde tutan ordu içinde derin izler bırakıyor ve sonuç olarak üniformalı Arap sosyalizmi Bağdat ve Şam'da siyasal iktidarı ele geçiriyor ve siyasal iktidarı ele geçiren subaylar, yüzlerini, anti-emperyalist bir kimlik ile Sovyetler Birliği'ne dönüyorlardı.

Aynı dönemde ABD ünlü Mac Cartizm hareketinin yıkıntısı içinde idi. Soğuk savaş stratejisti Mac Carti, anti-komünist faaliyetleri ile özellikle sanat dünyasını korkunç bir kırımdan geçirmişti. ABD'nin sadık bir müttefiki durumunda bulunan Bayar - Menderes iktidarı da, Mac Cartist planları şu ya da bu ölçüde Türkiye'de uygulamaya geçirmişlerdi.

Haşimi Monarşisi'nin yıkımını izleyen günlerde, Kahire Üzerinden Bağdat'a dönen Barzani, ulusal bir

Kürt lideri olarak resmi törenlerle karşılanırken, Türkiye'de de resmi literatüre *komünist - kürtcü* kavramının yerleşeceği büyük operasyonlar düzenleniyordu. Barzani, o dönemde Türk basınında komünist bir lider olarak tanımlandığı için Türkiye'deki kürtcülük faaliyetleri de, ister istemez, *-Mac Cartizmin doğrudan bir uzantısı olarak-* komünist - kürtcülük olarak tanımlanma durumundaydı.

Esasen, 1925 direnişinden sonra 13 yıl aralıksız süren jenosid hareketlerinden sonra Kürdistan kan içinde bırakılmış, Mehabat Kürt Cumhuriyeti'nin ilanına kadar da pek söz eden olmamıştı. Mehabat'ın ilan edildiği günlerde, TC, *Milli Şef* İnönü'nün liderliğindeki Halk Partisi tarafından yönetiliyordu. Halk Partisi'ne *muhalif* olarak kurulan Demokrat Parti'ye karşı *Mehabat'a yardım ettikleri, kürtcülük yaptıkları* yolunda suçlamalar yapılmıştı, ama, fazla etkileyici değildi. Ancak, Ortadoğu'da SSCB lehine büyük bir denge değişiminin başladığı ve Kürtlerin de, politik sürecin içinde yer aldığı Haşimi Monarşisi'nin yıkılmasından sonra, Kürtcülük ve de asıl komünist - kürtcülük TC literatüründe artık vazgeçilmez bir kavram olarak yerleşecekti. Nitekim, Haşimi Monarşisi'nin yıkılmasından bir yıl sonra 49 Kürt aydını basında koparılan büyük bir gürültü ile tutuklandılar, (1959). Tarihe 49'lar olarak geçen bu operasyon çok ciddiye alındı. Öyle ki, 27 Mayıs Darbesi'nden sonra genel bir af ile bütün hapisaneler boşaltılırken, bu 49 Kürt aydını Harp Okulu zindanlarında tutuldular. 49'ların iddianame hazırlıkları daha sonra Cumhurbaşkanı olan Cevdet Sunay ve benzerleri tarafından yapılacak ve onlar özel askeri mahkemelerde yargılanacaklardı.

Barzani'ye *Trabzon lastiği* gönderdikleri iddiası ile yargılanan insanlara idam cezası isteme gibi bir hukuk anlayışına sahip olan istihbarat subaylarının Cumhurbaşkanı olduğu bir ülkenin Kürt politikası nasıl olabildi ki? Bu anlayışlar sonuç olarak günümüze kadar gelen devlet politikalarıyla biçimlenecek, derinleşecek ve ideoloji haline gelecekti!

49'lar, son dönemde TC içinde faaliyet gösteren Kürt hareketinin birinci kuşağıydı. 49'lar operasyonunu, 23'ler, 15'ler vb izleyecek; 1965'de Türkiye KDP, 1969'da Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) kurulacaktı.

12 Mart müdahalesi, özellikle Diyarbakir'de kürdüğü özel askeri mahkemelerde bu kuşağı yargıladı. Yargılananlar, yargılama ve zindan sürecinden yenilenerek, ideolojik ve politik açıdan güçlenerek çıktılar.

1974 Affı ile yükselen toplumsal muhalefet içinde Kürt hareketi, Diyarbakir zindanlarından gelen bu güçlü dalga ile yer aldı. *Özgürlük Yolu*, *Rızgari* dergileri yayın hayatına girdi. *Komal* yayınevi önemli yayınlar yaptı. DDKD, ASDK-DER, DHKD gibi gençlik örgütleri çalışmalar yaptılar. PKK kuruldu.

12 Eylül'de General Evren düdüğü çaldığı zaman, 1959'dan bu yana politik mücadelede yer alan Kürt aydınları 20 yıla yakın bir mirasın sahibi durumundaydılar.

Demek ki Kürt halkı son yirmi yılda politik alanda olsun, edebiyat, sanat kültür alanında olsun bu insanları yetiştirebilmişti. Halkın mücadelesine öncülük edecek, onun ulusal ve uluslararası ilişkilerini kuracak, politik ve toplumsal örgütlenmesini sağlayacak dinamik öğeler bunlardı.

12 Eylül darbesinden sonra bu kadroların oldukça büyük bir bölümü ülke dışına çıktılar. Rızgari'nin merkez kadroları dışında, denilebilir ki,

siyasal örgütlerin yönetici kadrolarının oldukça büyük bir bölümü Ortadoğu'ya çıkabilmişlerdi. Irak KDP ve Yekitiya Nıştuman'ın da merkez kadroları aynı dönemde Ortadoğuda idiler. Ve tabi, Türk solunun tüm siyasi gruplarının liderleri de...

Kürt hareketi açısından genel olarak bakıldığı zaman *iş ve güç* birliği açısından böyle bir olanak, her ne kadar felaketin getirdiği bir olanak ise de, büyük bir şans sayılmalıydı. Ortak acılarla yüz yüze olan Kürt hareketi, ortak ihtiyaçlarla da yüz yüze idi. Düşman, bütün vahşeti ve acımasızlığı ile ortada idi. Silahın ve siyasetin örgütlenmesinde birinci dereceden görevli ve sorumlu olan merkez kadrolar ise, küçük bir alanda ve iç içe idiler. Sorunlar öylesine büyük bir aynılık, öylesine büyük bir özdeşlik içinde idi ki, hayat siyasi gurupları hemeh hemen her alanda ortak çalışmaya zorluyordu. Bununla birlikte, siyasi yapılarda akıl almaz bir yıkıntı ve parçalanma yaşanmakta idi. Yılgınlığa, ezikliğe düşen kadrolar, uğruna can verilen ilkeleri birer ikeşer unutarak, yüzlerini Avrupa'ya dönmüşler, siyasi hareketlerin merkez kadroları da, aşağı yukarı aynı rotayı tutturmuştu.

Ancak Ortadoğu'dan Avrupa'ya çıkışın mührü siyasi gurupların elinde olduğu için, siyasetler arası trafik - kabul edilsin edilmesin olabildiğince pragmatik ve oportünist anlayışlarla sıkışmış durumda idi. Kısa bir süre sonra Avrupa ve özellikle de İskandinav ülkeleri Ortadoğu'dan gelen iltica salgını ile dolup taşı. Her nedense devrimci militanlar yüzlerin ülkeye değil de, Avrupa'ya dönmüşlerdi. ve her nedense siyasi hareketler pesmerge karargahlarında kendilerine sunulan imkanlara devrimci bir içerik kazandırma yerine, merkez kadrolarını birer ikeşer buralardan çekerek Avrupa'ya* transfer ediyorlardı. Türkiye genel seçimlere girdiği zaman Kürt hareketinin gerek kurtarılmış alanlarda olsun ve gerekse Ortadoğu'da olsun bir iki dışında kimsesi kalmamıştı.

Bu arada bir de, birlik deneyi yaşanmıştı. Bu birlik, kadroların Ortadoğu'da olması nedeni ile Ortadoğu merkezli idi. Kürtler, *Hevkari* diye adlandırılan 5'li bir güçbirliği çalışması yapmışlardı. Ortadoğu'da muhaceret bitince, Hevkari'de ölmüş, fatiha Stockholm'de okunmuştu!

Son bir birlik girişimi de *Tevger* ile gerçekleşti. Kadroların Avrupa'da olması nedeni ile Avrupa merkezli olan *Tevger*'in çalışmaları sürüyor!

Sözün özü şu: Kuzey Kürdistan'da ideolojik-politik ve örgütsel mücadeleyi sürdürme görevi yaklaşık 20 yıllık bir mücadelenin mirasçısı olan bu günkü kadroların omuzlarında. Bu kadro, Kürt hareketinin keyfi ve kendiliğinden süreçlerle değil, tam tersine büyük tarihsel olaylarla politikanın gündemine geldiğini, getirildiğini bizzat yaşayan bir kadro! Dört parçadaki Kürt hareketi ile yakın ilişkiler kurma ve Avrupa'da yaygın ve etkin çalışmalar yapma şansına sahip bir kadro. Ideolojik şartlanmalardan, politik bağımlılıklardan kısmen olsun kendini kurtarma olanaklarına sahip bir kadro. Ve en önemlisi, eğer ustaca yararlanılabilsen Dünya kamu oyununun geniş ölçüde destek ve dayanışmasına sahip bir kadro.

Değişik siyasi guruplar içinde ve/veya dışında duran bu kadrodan bu gün beklenen en önemli görev bütün güçleri tek bir genel taarruz cephesinde bir araya getirme görevidir. Bu konuya gelecek yazıda işaret edeceğim!

N.BORA

* PKK'nın bu Avrupa trafiğinde diğer siyasal gruplardan farklı davranışına işaret etmek gerekir.

Ölümünün 10. Yılında Mustafa Barzani

□ Güney Kürdistan ihtilali lideri Mustafa Barzani Ölümünün 10. Yılında İran Kürdistanı'ndaki mezarı başında yapılan törenlerle anıldı.

İsmi Kürt tarihi ile beraber anılan Mustafa Barzani'nin ölümünün üzerinden 10 yıl geçti. Ölümünün 10. Yılında Barzani, şimdi, kimyevi silahların dehşetinden kaçan onbinlerce Kürd'ün arasında İran Kürdistanı'nda yatıyor. Kürt halkı büyük acılar içinde. Kürt sorunu bölgenin kilit sorunu olmaya devam ediyor.

Barzani dünyayı sarsan iki büyük dünya savaşı arasında Kürt sorununa çözüm arayan siyasi ve askeri liderdi. Mehabat Kürt Cumhuriyeti'nin yıkılışından sonra iltica ettiği Sovyetler Birliği'nden Haşimi monarşisinin devrilmesiyle beraber Irak'a döndü. Irak'ta ulusal bir lider olarak karşılanan Barzani, iktidarın anti-kürt bir politika izlemesi üzerine silahlı hareketi başlattı.

11 Mart 1970'te BAAS iktidarı otonomi talebini kabul etmek zorunda kaldı. 4 yıl süren otonominin inşaa süreci Irak'ın İran Şah'ı ile anlaşarak, Şattül Arap bölgesini İran'a vermesinden sonra bitti. Yeniden başlayan silahlı direnişte Barzani hayatında ilk kez silahını bıraktı. Kürt hareketi büyük bir yenilgi yaşadı.

Iran'a geçen Barzani, daha sonra tedavi edilmek üzere gittiği ABD'de vefat etti.

Barzani, geleneksel önderliğin silahlı direniş mirasını sürdüren en gelişmiş örneklerinden biriydi. 1975 yenilgisinden sonra özellikle Türkiye'deki siyasal gruplar tarafından çok ağır bir dille eleştirilmişti. Bununla birlikte tarih, Barzani'yi akladı. Barzani'ye ağır eleştiriler yöneltenler bu kez ona övgüler dizmeye başladılar. Bu gün Barzani, Kürt hareketi içinde saygıyla anılan ulusal bir lider statüsündedir.

Ölümünün 10. Yılında mezarı başında geniş bir halk kitlesinin katılımı ile anılan Barzani için, Stockholm'de de bir anma töreni yapıldı.

★

8 Mart Dünya Kadınlar Günü

“Kürt kadınının kurtuluşu, Kürt ulusunun kurtuluşuna bağlıdır!”

New York’lu tekstil işçisi kadınların ekonomik, sendikal haklar, seçme, seçilme hakkı ve 8 saatlik işgünü talepleri ile 1908 yılının 8 Mart’ında başlattıkları grev, bu günün Dünya Kadınlar Günü olarak kabul edilmesini sağlamıştı.

Alman sosyalisti Clara Zetkin’in önerliğinde 1910 yılında toplanan Uluslararası Sosyalist Kadınlar Kongresi 8 Mart’ı Dünya Kadınlar Günü olarak kabul etti. O günden bu yana dünya kadınları her yıl 8 Mart’ı kadın günü olarak yaşatıp, kutluyorlar.

Artık bilinçlenen ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi içinde yer alan Kürt kadını da 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nü çeşitli biçimlerde kutluyor. Yakın geçmişte Kürdistan’da güçlü kadın örgütlenmeleri oluşturulmasına rağmen, bu gün Kürt kadınları Avrupa’da oluşturdukları örgütleri aracılığı ile mücadeleye daha aktif biçimlerde katılmanın koşullarını yaratıyorlar.

İsveç’te faaliyet gösteren Kürt Demokrat Kadınlar Derneği ile, Kürt Kadınlar Derneği

son yıllarda Kürt kadınları arasında ve diğer kadın örgütlenmeleri ile birlikte yaptıkları ortak çalışmalarla seslerini duyuruyorlar.

Kürt Demokrat Kadınlar Derneği ile Kürt Kadınlar Derneği bu yıl 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nü bir çok İsveç ve göçmen kadın örgütü ile birlikte Stockholm’de yapılan bazı etkinliklerle kutluyor.

Kürt Kadınlar Derneği Başkanı Novin Hersan 4 Mart günü Stockholm’de yapılan Uluslararası Kadın Toplantısı’nda Göçmen ve Kürt Kadınları’nın sorunlarını dile getirdi. Bir çok İsveç ve göçmen kadın örgütünün katıldığı toplantıda Novin Hersan diğer kadın örgütleri temsilcilerinin dikkatlerini Kürt kadınlarının sorunları üzerine çekmeye çalıştı.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeni ile Stockholm’de yaşayan bazı Kürt kadınları ile 8 Mart ve Kürt kadınının sorunları üzerine kısa söyleşilerde bulunduk.

Demokrat Kürt Kadınlar Derneği’ni temsilen 8 Mart Komitesi’nde yeralan Ş.K. kadın sorunu ile ilgili görüşlerini şöyle dile getirdi:

“Komite toplantılarında yapılan tartışmalarda farklı ülkelerden gelen kadınların sorunlarının farklılık arzettiği ortaya çıkıyor. Kürt kadınının sorunları oldukça ağır ve diğerlerinden farklı bir yerde seyrediyor. Avrupa kadını daha çok kadın-erkek eşitliği üzerinde duruyor. Oysa bizim sorunumuz ulusal bir sorundur. Avrupa ve dünya kadını bizi yeterince tanımıyor. Dolayısıyla farklı bir şekilde değerlendiriliyor. Ancak imkanlar sağlandığında, Kürt kadını hiç de küçümsenemeyecek işleri başardığını gösterebiliyor...”

Kürdistan’da baskının ve sömürünün en katmerlisini yaşayan Kürt kadını’nın konumu ve onun kurtuluşu konusunda Demokrat Kürt Kadınlar Derneği yöneticilerinden Berfin Botan ise şu görüşleri ileri sürüyor:

“8 Mart ezilen kadınların günüdür. Fakat ne

yazık ki burjuva kadınlar da bu günü kutlamaktadır. Kürt kadınının yer ezilen kadınların yanındadır. Kürt kadınının kurtuluşu ulusun kurtuluşuna ve sosyalizme bağlıdır. Bununla sosyalizmin bütün sorunları çözeceğini söylemek istemiyorum. Bu gün Sovyetler Birliğinde bile kadın sorunu tamamıyla çözümlenbilmiş değildir.

Kürt kadınının üzerinde üç farklı baskı ögesi var. Bunlar, birincisi; ezilen bir ulusa mensup olması, ikincisi; ezilen bir sınıfa mensup olması ve üçüncüsü ise, kadın olmasından kaynaklanan baskılardır.

Bence Kürt kadınlarının sorunlarını diğer kadınların sorunları ile kıyaslamak doğru değildir. Ayrıca bu sorunun çözümü uzun bir süreç gerektirir. Kadınlarımızın eğitim durumu pek iyi değil. Bu eksiklik giderildiğinde, eminim Kürt kadını dünya kadınları arasındaki hakettiği yere ulaşacaktır.

Kürt kadını yavaş yavaş uyanıyor. Erkeklerimiz politik çalışma alanında da kadınlarla yer vermesi gerekiyor. Önümüzdeki en büyük engel feodalite’dir. Kürdistan’da mücadelec kadını tipi gittikçe çoğalıyor. Bu gün artık elinde silah dağlarda mücadele veren kadınlara, evlatları için de olsa kendini yakan analara rastlıyoruz. Bütün bunlar Kürt kadınının giderek mücadeleye katıldığına göstermektedir.

Üç yıldan beri İsveç’te yaşayan D. Zeyi de, Kürt kadınının sorunları hakkındaki görüşlerini şöyle ifade ediyor:

“Biz kadın olarak haklarımızı ancak kendimiz elde edebiliriz. Bana göre ülkenin kurtuluşu kadının kurtuluşundan önce gelmektedir. Bu, Kürdistan devleti kurulduğunda kadın sorununun tamamen çözümleneceği demek değildir. Kadınlarımız hayatta aktif olarak katılmıyorlar. Bunun sebeplerini geçmiş yaşantılarında aramak gerekir. Biz kadın olarak kendi başımıza bir takım çalışmalara giriştiğimiz de de eşlerimiz, erkeklerimiz sorunu “namus” meselesi haline getiriyorlar.

Kürt kadın derneğinin aktif üyelerinden H. A ise, 8 Mart ve Kadın sorunu konusunda şu görüşleri ileri sürüyor:

“8 Mart kadın haklarının tartışıldığı bilince çıkarıldığı bir gündür. Ulusal, toplumsal ve eğitim açısından kadınlarımız kötü koşullar içindedir. Bizim sorunlarımızın çözümü Kürdistan’ın kurtuluşuna yakından bağlıdır. Bunun için de bizim mücadele içinde daha aktif olarak yer almamız gerekiyor. Avrupa’da yaşamalarına rağmen kadınlarımız eski alışkanlıklarından kurtulup, kendilerini geliştirmiyorlar.

★

Kürdistan ulusal kurtuluşu mücadelesinin genel konumu içinde, Kürt kadın hareketi de, kendi olanakları ölçüsünde gelişiyor.

ANK • Stockholm

Komelên Jinên Kurd

Di destpêka sedsala 20’an de li paytexta Osmanîyan li Stenbolê xwendekar û ronakbîr û karkerên Kurd gelek bûn. Ji meşrûtiyeta 1908 şunda Kurda bi agahdarî û rêxistinî dest bi xebata siyasî û çandeyî kirin û komelên serbixwe saz kirin. Komela Kurda ya herî mezin ya demî, di dawîya şerê cihanê yekemîn (1918) de bi navê *Komela Pêşketina Kurdistanê (Kurd Te’alî Cemiyeti)* hate damezrandin. Çer tê zanîn girêdayiya ve komelê, komelên alîgir yên civakî û çandeyî hatine saz kirin. Yek ji van komelan jî *Komela Pêşketina Jinên Kurd (Kürt Kadınları Te’alî Cemiyeti)* bû. Bi vî awayî jinên Kurd bi komelayetî cara yekemîn di xebata siyasî û azadiyê de cihê xwe girtin.

Ji kovara “Jîn” ya Kurd Te’alî Cemiyetî tê fehm kirin ku ew komel di Gulana 1919’de hatiye damezrandin. Me ev agahdarî ji nivîsara Memdûh Selim ya ku di hejmara 20, ya “Jîn”ê de çap bûye girt. Lê nivîskar tarîxa komelê ya rastî nenivîsiye. Mîrza M. Selim di nivîsara xwe de çend parçe ji bernama komelê û armancên wê daye diyar kirin. Çend nîmûne ji wan:

“Pêkanîna pêşketin û pêşdaçûna jinên Kurd bo nûjenîya îronî, rastkirina reformên civakî yên bingehî di jiyana malbatî de; sêwî û jinebiyên Kurd yên ji sedema nezaniyê û kuştin û mirinê ketine rewşeke nexweş, xilaskirina wan ji xizaniyê bi rêgavî kar û alîkariya diraftî.”

Dîsa em bi rêgaya jînê dizanin ku komelê di 20’î Hezîrana 1919’de dest bi xebatê kiriye; Eynî rojê de Mewlûdek daye xwendin. Ji xwendina Mewlûde şunda Encûm Yamûlkî Xanim bi navê jinên Kurd axaftiya û li ser xebata komelê gotarek pêşkêşî vexwendiya kiriye. Bano Encûm Yamûlkî weha digot:

“Gelî jinên berê! Komela Pêşketinê Jinên Kurd bi armanceke gelek bilind û bi rûmet hatiye damezrandin. Weku destpêka xwe ev Mewlud daye xwendin. Hun destur bidin min ji bo çend Peyvan bêjim.”

Paşê Bano E. Yamûlkî axaftin aniyê ser doza Kurda û daye zanîn ku, Kurd ne dijminê Tirkên in, tev dost û alîgirên wan in. Ji xwe gelên Musliman nikarin dijî hev bin. Belam, ligel vê yekê Kurd jî dixwazin wek hemû gelên din mafên xwe bi dest xînin. Jinên Kurd, yên ku hatine merasima vekirina komelê soz dane ji bo pêşketina Kurdayetiyê çi pêwîste bête kirin û di xebatê de dudiliyê nekin. Li ser armanca komelê jî weha gotiya: “Armanca komela me ew e ku, çiqaş jin û zarokên Kurd yên hewceyî arîkariyê ne ji wan re kar peyda ke, gerîgeha (îdarexane) veke, xwendegeha veke, jinên me yên ku dikarin ders bidin, ewê bedewa mamostayî bikin. Ez dixwazim bibêjim qasî îmkânên xwe arîkariya bedenî û diraftî bikin.”

Bano E. Yamûlkî daye diyarkirin ku, komel; civîn û konferans û sêminaran amade bike, di dawiyê de jî ji Kurda bi vî awayî arîkarî xwestiya:

“Komela ji bo pêçana birînen netewî, pêwîsta fidakariya we ye. Eger hemû Kurd ji bo arîkariyê dest drêjî me bikin û her fidakariyê bikin ku em bibînin daxwaza me ya netewî rastî ye. Xwedê neteweya me her dem bextiyar bike.”

Kî ye ev bano Encûm Yamûlkî? Em di derheqa wê de tiştêkî zêde nizanin. Bawerî ew e ku Encûm Yamûlkî ji mala Mîstefa Yamûlkî paşa ye. Yek nivîskarê jînê jî Ezîz Yamûlkî bûye. Li gor zanîna

me ew Bano ji malbata Yamûlkîya ye. Dibe ko bermalîya berê Ezîz Yamûlkî be.

Erka bano Encûmê di komela jinan de ne diyar e. Li gor wê bi navê komelê axaftiya û spasî li guhdara kiriye, ji vir tê zanîn ko ew sereka komelê ye, an jî yek ji berpirsiyarê komelê bûye. Belam, çiqaş endamê komelê hebûne, ew kî bûne, li ser van pirsan di destê me de tu belge û wesîqe nînin, ku em bersîva van pirsan bidin.

Lê dîsa jî bi rêga kovara *Jîn* em dizanin ku komele di demeke kurt de dengê xwe bilind kiriye, mezin bûye û navê belav kiriye. Ezîz Yamûlkî di nivîsareke xwe de daye zanîn ku di Tirmeha 1919’de komelê ji bona cejna boraq (qurban) ê li Stenbolê di nexwaxana zarokan a Şişli-yê de gelek zarokên hejran daye sinetkirin û şanoyek daye listandin. Babeta vî şanoyî em nizanin. Lê nivîskar daye zanîn ku jinên Kurd jî di pîrsa netewî de hişyar in. Nivîskar dîsa dide zanîn ku ew şano delîleke ji bo netewa Kurd û cese-reta jinên Kurd a şahrezayî. Nivîskar Ezîz Yamûlkî di nivîsara xwe de wan pîroz dike û jê re daxwaza serketinê dike.

Ji der wê nivîsara Ezîz Yamûlkî di *Jîn*ê de Evdîrehîm Rehmî jî yek helbest li ser *Komela Pêşketina Jinên Kurd* nivîsiye. Navê wê helbestê “Ji bo civata dayikan” e.

Di jînê de ewqas tişt li ser Komela Jinên Kurd hatiye nivîsandin û çend nivîsarên rexnegir û pesnekaran jî bo komela jinan hatine şandin û di kovara *jîn*ê de çap bûne. Li ser vê komelê em tiştêkî zêde nizanin û nikarin lê zêde jî bikin. Lê yek tişt diyare, ew jî jinên Kurd duhi jî û îro jî li ser politîka netewî û pîrsa niştimanî agahdar in. Mesela: keça Kurd, Leyla Qasim di sala 1974’an de li Kürdistan başûr cangoriya rizgriya welêt bû. Leyla bû sembola têkoşîna jinên Kurd...

Îro li Kürdistan û li derveyî welêt jinên Kurd dixwînin û di têkoşîna rizgarî û azadiya gelê xwe de cih digirin. Îro li welatên Ewropa jî jinên Kurd li gel tevgera rizgariya Kurdistan xebatê dikin û komelên xwe yên serbixwe damîzrandine û çalakîyên (aktîfite) çandî, civakî aborî didomînin. Li Elmanya Rojava Komela Jinên Kurd “KOMJÎN” xebata jinên Kurd dike û mafên jinan yên civakî yên demokratî û wekhevî dixwaze. Di her civîn û şev di her û meşinê de aktîf disekine. Lê Swêdê jî jinên Kurd: “Komela Jinên Kurd ya Demokratî” damezrandine, ligel komelên Kurd yên din li Swêd karê dikin û di festîwalên navnetewî û di şerê netewî de bi serfirazî cih girtine. Di agahdariya me ya di rojên derbazbûyî de li serokbajarê Norwecê konferansêkê jinên cihanê hatibû amadekirin, Komela Jinên Kurd ya Demokratî jî beşdarî vê konferansê bû, wan li beramberî hezaran niwênerên vê konferansê raporteke li ser rewşa Kurd û Kurdistanê pêşkêş kiribûn.

Li Holendê jî di sala 1987 de komeleke jinên Kurd hate damezrandin. Û di demêkê kurt de di çend bajarên Holendê de liqên wê vebûn. Û Komel çalakîyên xwe yên çandî û civakî û aborî û netewî didomîne. Yek ji van çalakîyên we jî di bin baskên komelê de derketina kovara *Yekbûn* e.

Ji bo hemû rêxistinên jinên Kurd serfirazî daxwaza me ye...

02.03.1989 • Den Haag

ÜSO

□□□ Atina Üniversitesi 3,4,5 Mart günlerinde düzenlediği Uluslararası Konferans'ta Davos ve Türk - Yunan ilişkileri tartışıldı.

Uluslararası Konferans'a çok sayıda bilim adamı, gazeteci ve politikacı katıldı. Konferans, her ne kadar tarafsız bir kimlikle sunulduysa da, konferansa katılanlar özellikle kendi devletlerinin görüşünü savunarak konuşmalar yaptılar.

Konferansa Türk delegasyonu olarak, Prof. Dr. Sezer ile gazeteci M. Ali Birand katılmışlardı. Dr. Sezer ve Birand yaptıkları konuşmalarda Davos'u savundular ve oldukça itiyatlı konuşmalar yaptılar. Pontus ve Kürt sorunu ile ilgili olarak sorulan soruları ise cevapsız bıraktılar.

Konuşmasında Misak-ı Milli üzerinde ısrarla duran Birand, geçmişin unutulması gerektiğini ve olaylardan Türklerin sorumlu tutulamayacaklarını vurguladı.

Konferanstan sonra ANK muhabirleri Mehmet Ali Birand ile bir görüşme yaptılar.

Birand'ın ısrarlı bir biçimde vurgulaması nedeni ile görüşmenin band çözümünü hiçbir müdahalede bulunmadan aynen yayınıyoruz.

□ Türkiye'de Kürtlerle ilgili iki hakim görüşten biri Hürriyet gazetesi çevresi tarafından savunuluyor. Örneğin, Coşkun Kırca veya Oktay Ekşi'nin kaleminden sık sık "Kürtleri yok sayma, Kürtlerin kafalarını ezme" tezleri ileri sürülüyor. İkinci görüş ise, sizin tarafınızdan sunulmaktadır. Yukarıdaki görüşün tersine şu ya da bu biçimde "Kürtlerin kabul edilmesi" istenmektedir. Bu görüşünüzü açıklar mısınız?

□□ Ben, ortada bir sorun olduğunu başından beri söyleyen bir insanım. Ve bugünkü yaklaşımla sorunun çözilemeyeceğini daima iddia ediyorum. Ben, toplumun, Türkiye'nin içinde bir kere, Türkiye'nin herhangi bir şekilde bir dirhem toprağının dahi gitmesine karşı olan insanlardan biriyim. Fakat, Türkiye tutumunu değiştirmede, bu gerçekleşebilir. Benim görüşüm, bundan dolayı soruna yapıcı bir şekilde, yani görmemezlikten gelip tamamen karşı çıkmak değil, anlayarak ve o insanlara belirli haklarını vererek çözülebileceğinden yanayım. Bütün yazılarım da bu yöndedir zaten.

□ Siz, sık sık Türk yetkililerini uyarma ihtiyacı duyuyorsunuz. Bu ihtiyacı dile getirirken de "Aman, Dikkat! Batı, Kürt sorunun kurcalıyor! Batı bizi bölüyor diyorsunuz! Batı, Türkiye pazarını kendisi ile bütün-

leştirilmeye çalışıyor. Bir çok batılı uzman ve siyaset adamı Türkiye'ye gelip gidiyor, yatırım yapmaya uğraşıyorlar, daha doğrusu yapıyorlar. AET sorunu var, Kürt sorunu ile ilgili Batı'nın önerileri ve baskıları var. Bunların felsefesi de, ifade biçimi de size bir hayli yakın. TKP'nin legalleşmesi ve ehlileştirilmesi sorunu vb.. Dolayısıyla bölmüyor, bütünleştiriyor. Neden böyle bir çelişme içindesiniz?

□□ Bir kere ben Batı'nın Türkiye'yi bölmeye çalıştığını iddia etmiyorum. Yani, Batı Türkiye'yi paramparça etmeye çalışıyor diye iddia etmiyorum. Benim iddiam şu: Her ülke, batılı olsun, doğulu olsun, daima kendi istediği yönde bir diğer ülkenin gitmesini ister ve bunun için de daima çaba harcar. Nasıl Afganistan'da bugün Sovyetler Birliği başka bir Afganistan istiyorsa, ABD, başka bir Afganistan istiyorsa, hepsi bir çaba gösterirler. Bu aslında, bölmek, eh.. bölmek de diyebilirsiniz. Ama, bir ülke kendi içinde, barış istiyorsa, kendi toprakları üzerinde yaşayan insanları da, insan gibi yanına alıp onlarla eşit olduğunu, ne kadar şey yapabiliyorsa, verebiliyorsa, o ülke o kadar güçlü olur. Benim yaklaşımım bu.

□ Bize, genel olarak Kürdistan ile ilgili düşüncelerinizi açıklar mısınız?

□□ Hangi Kürdistan'dan bahsetmek istiyorsunuz?

□ Bütün.. Söz gelimi Türkiye Kürdistanı'ndan...

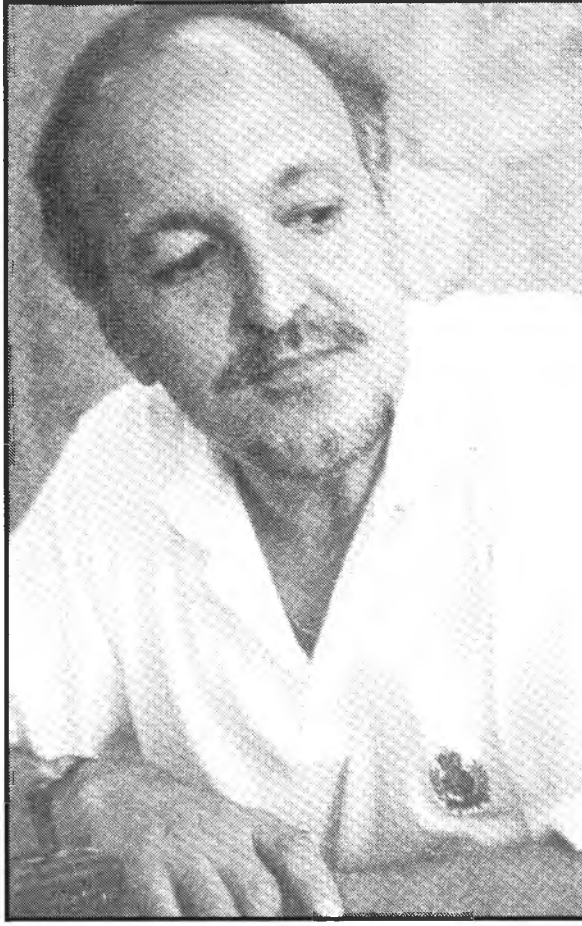
□□ Şimdi Türkiye'de ben, Türkiye'de bir Kürdistan olduğuna inanmıyorum. Türkiye'de kendisini Kürt gören insanların olduğuna inanıyorum ve Türkiye'de bir insan eğer kendini Kürt görüyorsa, ona saygı göstermek lazım. Kimisi de, kendini Alman görebilir. Alman yanlısım diyebilir. O'na da saygı gösteririm.

□ Fakat, bu farklı bir olay. Kürtçe konuşan, Kürtçe ninnilerle büyüyen, Kürtlük mefkuresi, Kürtlük meselesi ile birşeyler düşünüp ayaklanan insanlar... 1920, 25, 37'ler...

□□ İşte, ben bütün bunlara, bir sorun olduğunu ve bundan dolayı yaklaşıyorum. Sorun olduğuna göre, bu sorunu Türkiye'nin karşı tarafı anlayarak hareket etmesinin ancak bir çıkış noktası olabileceğini ileri sürüyorum...

□ Bekaa'ya gidip geldiniz, izlenimleriniz?

□□ Sizinle şimdi bir saat görüşmem lazım ne gördüğümü anlatmam için... Bekaa'da son derece, şeyine, Kürtlerin, diğer Kürt gruplarında farklı düşünen bir durumla karşı karşıya kaldım. O zaman Kürt grupları arasındaki görüş ayrılıklarının ne kadar derin olduğunu bir kere daha sadece bu lider aşamasında değil, bütün oradaki bulunan Kürtlerle,

M.Ali Birand: "Baskı altında değilim! Yasaklandım!"

'Türkiye'de bir Kürdistan olduğuna inanmıyorum!'

"Türkiye'nin herhangi bir şekilde bir dirhem toprağının dahi gitmesine karşı olan insanlardan biriyim... Fakat, Türkiye, tutumunu değiştirmede, bu gerçekleşebilir! Benim görüşüm, sorunu görmemezlikten gelip tamamen karşı çıkmak değil, o insanlara belirli haklarını vererek çözülebileceğinden yanadır. Bütün yazılarım da bu yöndedir zaten."

Irak'taki Kürtler, İran'daki Kürtlerin, Suriye Kürtlerinin ne kadar farklı düşündüklerini gördüm ve herhalde sanıyorum ki, Kürtler arasındaki görüş ayrılıkları şey yapılmak yerine, giderilmek yerine, gittikçe arttığını hissediyorum. Bu benim gazeteci olarak tespitlerim...

□ Gazetenizdeki PKK ile ilgili yayına sansür konuldu... Röportajımızın yasaklanması (bir bölümünün) ile ilgili verdiğiniz demeçte, "Yayınlansaydı Kürtlerin a-

leyhlerine olurdu" dediniz.

□□ Hayır, hayır... Hiç bir zaman Kürt sorununun aleyhine olurdu demedim. O şekilde gazetede çıkmış olsa bile yanlıştır. Hiç bir şekilde görüşüm o değil. Benim dediğim, Kürt sorunu, Kürt toplumu tarafından bütün yönleriyle, görüşleriyle anlaşılırdı, kabul edilirdi anlamında kullanmıyorum. Çünkü ben, bir şeye inanıyorum. Bir insan, bir toplum, bir sorunla karşı karşıyaysa, o sorunun ne olduğunu da bilmeli ki, o so-

runa hazırlıklı olsun, daha sağlıklı olarak baksın. Yoksa, Kürt sorununun aleyhine olurdu demedim. Eğer böyle bir yazı çıktıysa, aleyhine olur şeklinde bir yazı çıktıysa, yazı yanlıştır. Ben yazdımsa, böyle bir şey hatırlamıyorum, yanlış yapmışım.

□ Kürt sorununu PKK ile özdeşleştiriyor musunuz?

□□ Hayır.

□ Güney Kürdistan'daki Kürt hareketi ulusal kurtuluş mücadelesi veriyor. O hareketi niçin gündemleştirmiyorsunuz?

□□ Bir şey söyleyeyim, şurada o noktayı koymak lazım. Ben bir Türk gazetecisiyim. Her şeyden önce ben, Türkiye'nin, benim için önemli olan Türkiye'nin çıkarlarıdır. O dönemde benim için önemli olan bütün Kürt sorununu, bütün şeylerini şey yapmak değil. Temas ettiğim PKK o konuda Türkiye'de gündemde olduğu için, öncelikle PKK ile görüşmekti. Arkasından diğer gruplarla görüşüldü ama, zaten yasalara aykırı olduğu ileri sürüldü ve yayını durduruldu...

□ PKK ile ilgili her gün gazetenizde yalan yanlış haberler çıkıyor. Sürekli gündemde tutulmasındaki amaç nedir? Gazetenizin bir PKK bürosu mu var?

□□ Hayır, PKK ile ilgili Milliyet gazetesinde yalan yanlış haberler çıktığı yolundaki görüş sizin görüşünüzdür.

□ Örneğin "Apo AIDS'dir" ya da "Apo'nun haremi var" gibi haberler yayınlandı.

□□ Şimdi Milliyet gazetesinde çıkan haberlerin tümünü ben bilmiyorum. Ben PKK experti değilim, ben Kürt experti değilim. Milliyet gazetesinde PKK'yi izleyen yahut Apo'yu izleyen bir ünite yok, yani bütün muhabirler nasıl çalışıyorsa onlar da öyle çalışıyorlar.

□ Kerkük petrollerinin ele geçirilmesi amacıyla TC ordusunu Güney Kürdistan'daki kurtarılmış alanlara davet eden lider veya liderler hakkında açıklama yapabilir misiniz? Bunlar kimlerdi?

□□ Şimdi bakın, bir gazetecinin başta gelen ilkesi, eğer yazdığı yazıda onu söyleyen kişinin adını açıklamıyorsa, onu başka bir şekilde açıklayamaz. Ben yaptığım temaslarda bu izlenimi aldım, bunu yazdım. Yani, bana şeyi sorduğun zaman, kim söyledi...Müşade edin o benim şeyimde kalsın.

□ Öcalan'la yaptığınız röportajda "Öcalan, TC ile PKK arasında arabuluculuk" yapmanızı istedi mi?"

□□ Hayır böyle bir şey istemedi...

□ Böyle bir görev yapar mıydınız?

□□ Hayır, ben gazeteciyim katiyen hiç bir grupta TC arasında arabuluculuk yap-

mayı aklımdan bile geçirmem. Çünkü, devletin kendi şeyleri vardır, kurumları vardır. Bu işle görevli insanlar vardır. Bu insanlar yap-sınlar benim hiç görevim değil..

□ Durumunuz çok sıkışık görünüyor, bu tedirginliğinizin nedeni ne? Baskı altında mısınız?

□□ Yok, hiç sıkışık değilim, hiç tedirgin değilim. Ne yazıyorsam gazetede, açık şekilde onları tekrar ediyorum, onları söylüyorum.

□ PKK ile yapılan röportajdan dönüşte TC istihbaratı tarafından sıkıştırıldınız mı?

□□ Hayır.

□ Baskı altına filan alınmadınız mı?

□□ Sadece yasaklandım.

□ Sizin beyanlarınızın daha altında beyanlarda bulunanlar var. Bunlar 14-15 yıl hapis cezası aldılar. Siz hem yurtdışına çıkabiliyorsunuz, hem de TV'de programlar vb. yapabiliyorsunuz...

□□ Yani siz beni TC hükümetinin ajanı olarak şey yapıyorsunuz, o sizin bileceğiniz şey ama, ben gazeteci olduğum için herhangi bir şekilde...

□ Ajanlıkla ilgili Can Yücel ve bazıların iddiaları var. Devletin özel ajanı ve kışkırtıcısıdır diyorlar...

□□ Tabii, o Can Yücel beyin kendi görüşü...

□ Sizin karşı bir düşünceniz yok!

□□ Ben gazeteciyim, yani benim görevim, benim inandığım görev bir gazetecinin çarpıtmadan, sapıtmadan bir toplumu enforme etmesidir. Bunu yaptığın takdirde görevini yerine getirmiş olursun.

□ Böylesi siyasal bir toplantıda ne adına bulunuyorsunuz?

□□ Davet ettiler. Yunan Üniversitesi davet etti. Ben de icabet ettim.

□ Gazetemiz **Kurdistan Press** ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Türkiye'de yayınlanabilir mi?

□□ **Kurdistan Press**'i ilk defa siz verdiniz bana. Bundan önce hep sürekli olarak ajanslardan gelen haberlerde gördüm, onun için kalkıp size o konuda değerlendirmeye yapacak olursam!...

□ Peki Sayın Birand, teşekkür ederiz.

□□ Rica ederim. Sizden ricam söyleşimi çarpıtmadan aktarmanız. Çünkü, siz söyleşi istediğinizde ben çok rahat yapmak istemiyordum diye karşılık verebilirdim. Söyleşimi tam verin ve ardından yorumlarınızda ne yazarsanız yazın. Çünkü, ben gazeteciyim, siz de gazetecisiniz.

□

ANK • Atina

04.03.1989

HALEPÇE'Yİ UNUTMA!

Bu yıl Halepçe Jenosidini görüntüleyen bir resim dünyada yılın fotoğrafı seçildi. İsveç'te de bir gazeteci Halabçe Jenosidini protesto eyleminde çektiği fotoğrafla ödül aldı. On yıl önce de Sanandaj'da kurşuna dizilen Kürt devrimcilerinin fotoğrafları dünyada yılın resmi seçilmişti... Her nedense şehitlerimizle, ölülerimizle yani akıttığımız kanla dünyada birinci seçilebiliyorduk...

1988 yılının ödül alan resmi Halepçe Jenosidi'nden sadece bir görüntü idi. Resimde binlerce Halepçeli ana ve baba gibi, ölümden kurtarmak için çocuğunun üstüne kapanmış bir insan görünüyor... Ancak ne ana, ne baba, ne yaşlılar ve ne de çocuklar bu katliamdan kurtulamıyordu... Beş bin insan bir kaç dakika içinde yaşamlarını yitiriyor ve binlerce insan sakat kalıyordu.

Halepçe bugün, boynu bükük, sessiz ve yaşlıdır. Bu katliamdan geriye, yetim çocuklar, sakat insanlar ve bir kaç dramatik fotoğrafla, filmler kaldı...

Evet, Kürt halkı bir çok katliam görmüştü. Dünya da büyük katliamlara tanık olmuştu. Ama, Halepçe Katliamı, Hiroşima'dan sonra dünya tarihinin en büyük katliamı idi. Bir kaç dakika için-

de "çağdaş", "ileri" ülkelerin imal ettikleri kimyasal silahları taşıyan savaş uçakları bir diktatörün emriyle beş bin can alıyordu. Onlar; güler yüzlü çocuklar, genç kızlar, umutlu-umutsuz, fakir-zengin, aç ya da tok analar babalardı. Ancak onların tek suçu(!) kürt olmaktı.

16 Mart 1988 günü Halepçe halkı her zaman olduğu gibi günlük hayatın meşguliyeti içinde idi. Kimileri işte, kimileri okulda, kimileri uykuda, kimileri ise sofralarının başında ölüm taşıyan savaş uçaklarından habersizdi. Ölüm taşıyan, zehir yağdıran savaş uçakları Halepçelileri beklenmedik bir anda yakaladı. Ve tarih sayfalarına, en büyük vahşetlerden birini kaydetti. Beş bin insan öldürüldü. Binlercesi yaralandı, onbinlercesi evinden, yurdan oldu.

Halepçe Jenosidi karşısında Kürt halkı da neye uğradığını şaşırılmıştı. Kürt halkı düşmanın gaddarlığını, barbarlığını görüp, yaşamıştı. Ama böylesi bir katliamı ilk defa yaşıyordu. Düşman erkekçe savaşıyordu; Kürt halkı da kendini koruyabilecekti. Ama düşman kalleşçe savaşıyordu. Zehir ve ölüm yağdırıyordu. Peşmergenin namlularından çıkan mermiler zehir yağdıran, ölüm kusan savaş uçaklarına kâr etmiyordu.

Dünya bu katliama karşı sessiz kalmadı, ancak dünyadan ciddi bir protesto sesi de yükselmedi. Yurtdışındaki Kürtler büyük ve yaygın eylemlerle bu kanlı katliamı protesto ederek, dünya devletleri ve uluslararası kuruluşlardan Halepçe Jenosidi'ni protesto talebinde bulunup, Irak'ın mahkum edilmesini istediler. Bazı devletler ve uluslararası kuruluşlar bu isteğe zayıf bir sesle karşılık verdiler. Dünya böylesi büyük bir katliam karşısında alınması gereken gerekli ve zorunlu tavrı takınmaktan kaçındı. Halepçe'nin binlere mezar olması dünyayı o kadar ilgilendirmiyordu...

Oysa Saddam alçağı utanmadan çekinmeden; "Evet biz kimyasal silah kullandık. Gerekirse yine kullanırız" diyordu. Ve dediğini de yapıyordu. Zehir ve ölüm kusan Irak uçakları yüzbinlik bir ordu, tank ve top desteğinde yine Kürdistan'a saldırdı. Yine ölüm ve zehir kustu. Kürt halkı çaresiz bir kez daha yerini yurdunu terkederek kendi ülkesinde muhacir bir halk olarak Türk ve Farsların kapılarına dayandı.

Dünya yine sessizdi. Halk ve peşmergeler diyor ki; "Düşman kimyasal silah kullanıyor. Biz kimyasal silahlara karşı çaresiziz." Ve dünyadan imdat is-

tiyorlardı. Ama dünya onların feryatlarını duymamakta ısrarlıydı. Her şeye rağmen Halepçe şehitleri ve diğer şehitlerimizin feryatları bütün dünya insanlarına duyurulmalıdır.

★ ★ ★

Halepçe Jenosidi'nin yıldönümünde sesimiz birlikte ve daha gür çıkmalıdır. Bütün demokrat, sosyalist ve hümanist insanlar Halepçe Jenosidi'ni mutlaka mahkum etmelidir.

Kürdistan'ın dört parçasından gelen bütün insanlarımız 16 Mart'ta birlik olmalıdır!

Kürt halkının düşmanları ulusumuza karşı işledikleri cinayetlerde ve katliamlarda hiç bir ayırım gözetmiyorlar.

Kürt yurtseverleri, demokratları, sosyalistleri Halepçe Katliamını protesto eylemlerine en etkin biçimlerde katılmalıdır!

Halepçe katliamını protesto eylemlerinin yazı, fotoğraf, bildiri ve afişlerini Kürdistan Press'e iletmeyi ihmal etme.

Kurdistan Press

HELEBÇEYÊ JI BÎR MEKE!

sal li cîhanê, wêneyek ji jenosîda Helebçe bû wêneya salê!.. Li Swêdê jî dîsa rojnamevanekê Swêdî xelata salê girt, bi wêneyekê li ser xwepêşandana Kurdan li dijî Iraqê. Beriya deh salan jî wê neya kuştina şoreşgerên Kurd li Senandecê dîsa bûbû wêneya salê di dinê de. Lê çi feyde... Em bes bi şehîd û miriyên xwe ve dikarin deng bidin û dinê de bibin yekem!..

Wêneya yekem a salê dîmenek yanî menzereyek ji Jenosîda Helebçeyê ye. Di wênê de bavîkek wek hezaran bav û dê-yên Kurd, dixwaze zarokê xwe ji kuştinê, ji jehr û xazê xilas bike... Ser zik tewiyaye ser zarokê xwe û pê re can di-de...

Lê ne dê, ne bav, ne zarok û ne jî kal nikaribûn xwe ji destê melkemat, ji destê mirina sar û bêbav derxistana. Di nav çend deqîqan de pênc hezar can, pênc hezar pismam, pênc hezar Kurdê destvala hate kuştin. Bi hezaran jî ji wan seqet û stûxwar man.

Helebçe îro bédeng e, stûxwar e û şîn girêdaye. Di nav kawlên Helebçeyê de mar û dupîşk jî tevîzîne. Ji vê qetlîamê zarokên sêwî, mirovên seqet, çend wê ne û filmên dramatîk maye...

Belê, Kurd gelek qetlîam dîtibûn. Dinya jî bûbû şahidê qetlîamên mezin. Lê qetlîama Helebçe, piştî Hîroşîma bûbû mezinîrîn qetlîama tarîxa dinê. Di bîstekî de bi emrê dîktatorekî devbixwîn û bi çekên kimyewî, ku welatên "hemdem", "pêşketî" diafirandin, bi wan çekan pênc hezar can wînda dibûn. Di nav van kuştî, birîndar û belengazan de zarokên rûken, keçên ciwan, bav û dayikên bi hêvî, feqîr-zengîn, têr û birçî hebûn. Lê sêcekî(!) wan hebû.. Têv de Kurd bûn...

Roja 16'ê Adara 1988'ê, xelqê Helebçe wek her rojên din di nav teşqeleya na rojê de bûn. Hin ji wan rûniştî, hin li kar, hin di xewê de, hin li xwendegahan û hin jî li ser sîfrê bûn. Haya wan ji balafirên cengî, bi çekên kimyewî ve dagirtî nebû. Balafirên şerî bi xafil li ser wan girtin: Jehr û mirin barandin. Hovitiya mezin a dîrokê dinivisandin. Pênc hezar mirov kuştin, bi hezaran birîndar kirin bi deh hezaran bê cî û war hiştin.

Jenosîda Helebçe, Kurdan jî şaş û mat kir. Kurd xedariya dijmin pirr caran dîtibûn, jiya bûn. Lê qetlîamekî weha nedîtibûn. Ger dijmin bi mêranî şer biki- ra, Kurd dikaribûn xwe biparastana. Lê

dijmin bi mêranî şer nedikir; jehr û mirin dibarand. Guleyên pêşmerge nedigihîştin balafiran. Balafir wek melekê mewtê, di ser serê wan de difiriyan...

Dinya hember vê qetlîamê bédeng nema. Lê dengê bilind jî dernexist. Kurdên li derweyê welat jî bi mitîng û meşên mezin ve, vê qetlîamê protesto kirin, ji welatên dinê û ji rêxistinên navnetewî daxwaz kirin ku qetlîama Helebçe bê mehkûmkirin. Hin dewlet û rêxistinên navnetewî bi awakî qels dengê xwe bilnd kirin. Lê li hember vê qetlîama mezin tewrekî xurt dananîn. Helebçe bû goristan...

Seddamê xwînxwar bê fedî digot: "Me çekên kimyewî bikaraniye û emê dîsa bikar bînin." Dîktatorê xwînxwar wek xwe kir. Piştî qetlîama Helebçeyê dîsa balafirên Iraqê bi alîkariya sedhezaran esker, bi tanq û topan êrîş birin ser Kurdistanê: Jehr û mirin barandin, Kurdistanê wêrankirin, şewitandin... Xelq neçar ma, cî û warên xwe terk kir, di nav welatê xwe de bû mihacir, kete ber deriyê Tirk û Farisan...

Lê dinya dîsa bédeng ma! Xelq û pêşmerge digotin: "Dijmin kimyewî bikartîne, em nikarin şerê kimyewî bikin." Hawar û medet ji dinê dixwestin. Lê

dinya qêrîn û girîna wan nedixwest bi-bihîze. Xwe kerr kiriye...

Lê belê divê dengê nalîn û qêrîna şehîdên Helebçe û yên din bigihije gohên hemû mirovên dinê.

★ ★ ★

Divê ku di salvegera Jenosîda Helebçeyê de dengê me bi hev re û hin bilindtir û xurtir derkeve.

Hemû demokrat, sosyalîst û mirovhizên dinê, pêwîste ku Jenosîda Helebçeyê mehkûm bikin.

Kurdên her çar perçeyên Kurdistanê divê di 16'ê Adarê de bibin yek. Dijminên gelê me di hovîtî û qetlîaman de tu firq naxin nava perçeyên Kurdistanê. Ji bo wan her çar perçe jî yek e.

Belavok, afîş û wêneyên çalakîyên protestoya Jenosîda Helebçeyê ji Kurdistan Press re bişeynin...

Kurdistan Press

DOZA KURDISTAN

Zinar SILOPİ

BÖLÜM • 23 •

Yirmiikinci Bölüm Sayı 63; Sayfa 8'de

Bundan başka ilk sevkıyla sizi öldürmediklerine pişman olan Türk hükümeti, bu sefer Ermeni kabilelerine yaptıkları gibi her hangi izbe bir derede sizi bıçaktan geçirmeyecekleri ne malum? Türk hükümetinin canavar ve hunharlığından her şey beklenebilir.

Aziz millettaş.

Sen de Kürdün kıymetli bir uzvusun tarih nazarında, ahfat nazarında şeriat muveccesinde günahın büyüktür. Şimdiye kadar ortaya çıkan çeşitli fırsatlardan rahatsız bozmamak düşüncesiyle istifade edemedik. Bundan dolayı aldandığımızı çok feci bir şekilde şimdi görmekteyiz. Hain Türk hükümeti delicesine saldırıyor. Bir tek Kürt bırakmayacağını ilan ediyor. Bu vaziyet karşısında yapacağın iş kendi milletinin fertleri ile olan her türlü küskünlüğü, düşmanlığı terk ederek silaha sarılmak olmalıdır. Türk hükümetinin katil icraatine ancak ve ancak bu şekil ile karşılık verilebilir.

Mukaddes Kürdistan'ımızı bu suretle zalimlerin elinden kurtarabiliriz. Bir defa düşününüz, ilk sürgüne gidenler fiilen gördükleri gibi aç ve sefil olarak jandarma neferinin eşek kürt diyerek tahakkümüne zelilane tahammüldense, babanızın annenizin kabirlerini, kemiklerini taşımakta olan ocaklarınızı kanınızla başınızla müdaafa etmek daha evla, daha namuskarane değil midir? Zannetmeyiniz ki içimizde bana dokunmayacaklar zahabına kapılan safdiller bulunsun. Çünkü kanun aşıkardır. Kürdistan'da birtek Kürt bırakmayacaklardır. Hiçkimse bu kanunun kapsamı haricinde değildir. Hatta en basit bir reçber bile Kürdistan'da kalmayacaktır.

Haydi kardeş.

Silah başına kahraman ecdadınızın kahraman evlatları olduğunuzu bütün aleme isbat edelim. Şerefimizle ölelim ve öldürelim. Kürtlüğümüzün kurtuluşu, vatanımızın kurtuluşu bundadır. Kürdistan'ın ayaklar altında ezilmesi yazık değil midir? Kahramanca ölmeyi göze alamassak açlıktan öleceğimize muhakkaktır. Bütün bunları gözönüne alarak hiç bir zaman kayıp etmeden bütün vatandaşlarınla ittifaka çalış ve kendini ele verme.

Memlekette silah patladığı takdirde onu takviye edecek pek çok subay ve aydın hazır olmakla beraber hepimiz bütün varlığımızla bu namus cidalına atılacağımızdan emin oluruz. Vatanımızın kurtuluşu, Kürtlüğün zelil olmaması silaha sarılmakta olduğunu düşünerek tereddütsüz kararını ver ve ön ayak olmaktan çekinme. Çünkü bir kuzu kadar zararsız, uslu da olsan Kürt olduğun için aile efradınla beraber ölüme mahkumsun. Vatan için, hak için, zelil olmamak için emin olarak kanımızı akıtmaktan çekinmeyelim. Bir kısmımız şehit olsa da, geri kalan milletimiz, çoluk çocuğumuz evine köyüne sahip olarak müsterih ve mesut yaşamak imkanını bulur.

Aziz kardeş! Milletten iyiliğini, vatanın kurtuluşunu isteyen iyi bir kalple size yaptığımız bu tavsiyelere uymanız halinde memleketimizin zulümden kurtulması muhakkaktır. Aksi takdirde şerefimiz zelil

□ Hindistan lideri Nehru diyor ki "Mustafa kemal Paşa, teşkil ettiği hususi İstiklal Mahkemeleri ile binlerce Kürdü Merhametsizce mahvetti. Şeyh Said, Dr. Fuad ve diğer bazı liderleri idam ettirdi. Bu kahramanlar, Kürdistan'ın istiklale kavuşma emelini bir lahza gözlerinden ayırmayarak can verdiler!"

üçe ulaşan bir nüfusun kaçının birinci kısmında kaçının ikinci kısmında olduğunu gösteren bir istatistik yapılmamış olduğunu söyleyerek dünya kamu oyuna ve Kürtlük için çalışan bin bir kurula, bir bölge nüfusunun yarısından fazlasının Kürt olduğunu rakamlarla gösteren bir istatistik çıkarılmasını memleketin menfaatine uygun bulmuyor.*

İstatistikte bahsedilen nüfus ekseriyetini Kürtleşmiş Türk göstermek niyetinde olan Abidin Özmen, müfettişliğim bölgesinde *(1965 sayımından genel Türkiye nüfusunun otuz bir milyon ikiyüz doksan bir bin ikiyüz yedi olarak tesbit edildiğinde bunun ikimilyon üçyüz yirmi beş bin yüz yetmiş sekiz nüfusunun Kürtçe konuştuğu gösterilmiştir.)

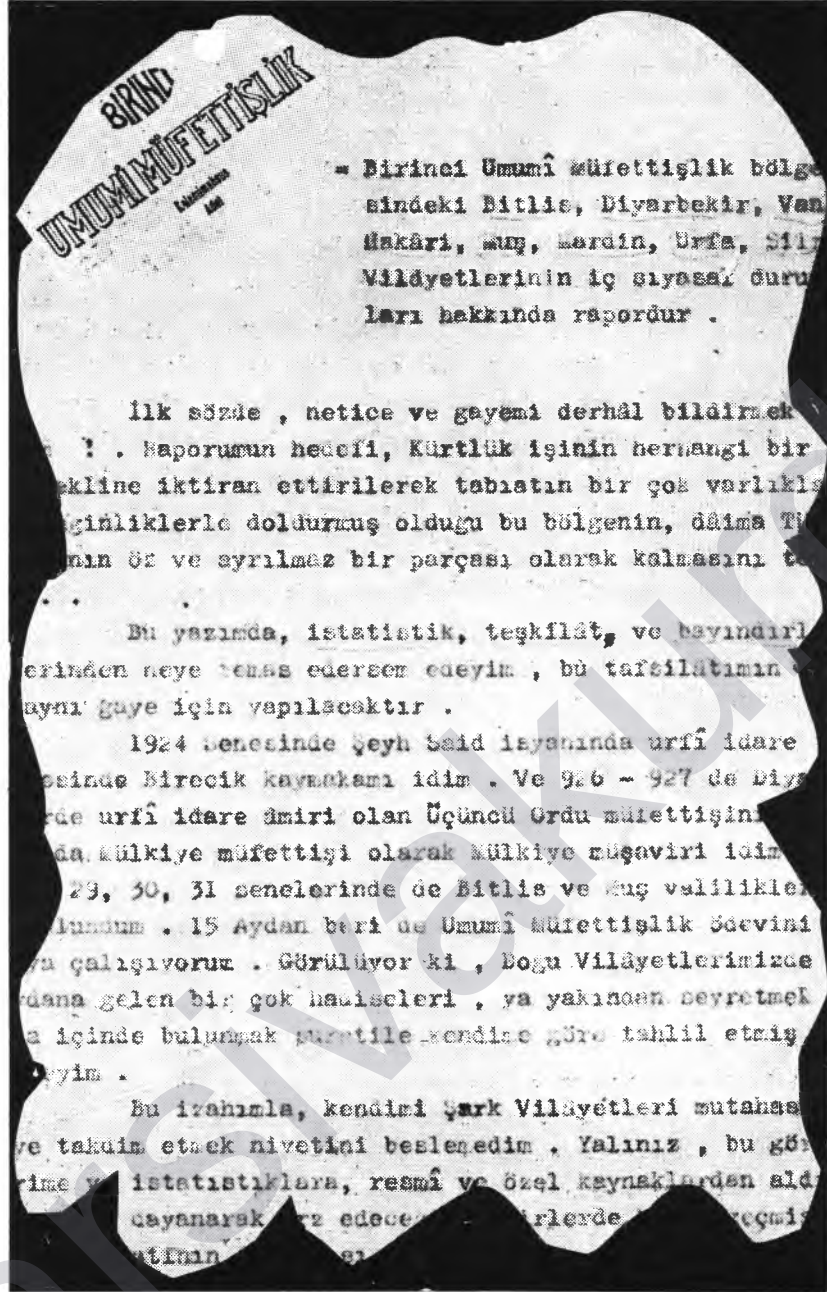
Kürt yoktur onlarda Kürtleşmiş Türklere. Deyip işin içinden çıksa idi kendisi için daha kolay olurdu değilmi?..

Kürtleşmiş Türklere diye bir kısım halkı vasıflandırması dikkate değer bir meseledir. İdrisi Bitlis'in aracılığı ile, Türklerin suni müslüman olmaları hesabıyla kendi istekleriyle belirli şartlarla Osmanlı devleti uyruğuna geçmiş olan Kürtler, asırlardan beri Türk hükümetinin resmi lisanının Türkçe olmasına, mekteplerde ve bütün resmi işlemlerde Türk lisanı kullanılmasına rağmen kendileriyle ilişkide bulunan Türkleri, Abidin beyin itrafına göre, Kürtleştirerek kadar kuvvetli bir benliğe sahip olan Kürtlere milliyet ve kavmiyet mevkuresinin kalplere yerleştiği bu zamanda, yavaşın Kürdistan diye seve seve can vererek asılan kahramanların övgüsüne ve bütün mezalime aslanca göğüs gererek Kürtlüğü ile iftihar eden bir milletin fertlerine Kürtleşmiş Türk demenin ne kadar derin bir safillik olduğunu söylemek yerinde olur zannederim. Abidin beyin Ankara'daki amirleri bu raporu okuyunca muhakkak ki büyük altından gülmüşlerdir. Müfettiş diyor ki: "milliyet prensibi sözle olsun her ağızda yer bulmasından itibaren hudutlarımız haricinde yaşayan Kürtlerin kafalarında bazı kışkırtıcıların tesiriyle yer bulan Türkten başkalık ve Türke düşmanlık hissini gördüğü muhitler ve şahıslar olmuştur. Memleket içinde ufak tefek ve bazan iki - üç taburu senelerce işgal edecek eşkiyalıklardan başka, varlığını içinde bu cereyanların dışardaki çalışmalarının artmakta olduğunu görüyoruz." Milliyet cereyanının bazı şahıslara tesir ettiğinden bir satır evvel bahseden müfettiş bu mukaddes milli cereyanı eşkiyalık tarzında tasfir etmek istemesiyle ne büyük bir haksızlık etmiş oluyor. Müfettiş, Türk ordularını senelerce işgal eden Koçgiri isyanı, Şeyh Said isyanı, bilhassa Ağrı'da kahramanlıklarını unutmus gibi görünmektedir. Hindistan hükümet başkanı büyük düşünür ve büyük insan merhum Nehru'nun, Dünya Tarihinden Görüşler adlı kitabında Kürtlerden şöyle bahsetmekte olduğunu acaba görmemiş midir? Nehru diyor ki:

"Mustafa Kemal paşa teşkil ettiği hususi İstiklal Mahkemeleriyle binlerce Kürdü merhametsizce mahvetti. Şeyh Said, Doktor Fuat ve diğer bazı liderleri idam ettirdi. Bu kahramanlar Kürdistan'ın istiklale kavuşma emelini bir lahza gözlerinden ayırmayarak can verdiler. Son zamanda kendi hürriyetleri için çarpışan Türkler, görüyoruz ki kendi hürriyetlerini müdaafa eden Kürtleri çiğnemekte zalim davranmaktadırlar. Kendi vatanının hürriyetini müdaafa eden bir kavmin, başka bir kavmin hürriyetini vahşiyane bir surette çiğnemesi acayip değil midir? 1929 senesinde Kürtler ikinci defa olarak isyan ettiler ve lakin maalesef, velev geçici bir zaman için olsun, hareketleri bastırıldı. Böyle bir hareket ilelebet nasıl durdurulabilir? Madem ki, Kürtler hürriyetlerinin bahasını kanlarıyla ödemekte ve dar ağaçlarında Yaşasın Kürdistan demekte tereddüt etmemektedirler". İşte büyük devlet adamı Nehru'nun Kürdistan sorunu hakkındaki görüşü.

"Her ne kadar aslen Türk olan kasabalar, Van, Erciş, Adilcevaz, Ahlat, Bitlis, Diyarbakır gibi vilayetler ahalisinin Kürt deyince üzüldüklerini" söyleyen bay müfettiş, 1925'te Diyarbakır'da kurulan İstiklal Mahkemesi dosyalarını taktik etmesini tavsiye ederiz... Orada görecektir ki, "Yaşasın Kürdistan" diyerek asılan Kürt aydınları ve halen Kürtlük için çalışan milliyetçilerin ekserisi hep bu vilayet merkezleri hakkındadırlar. Ve Kürtlükleriyle iftihar etmekte idirler. Eğer bu kasabaların ahalisi Türk idiyeler, hatta Türklere en ziyade yakınlık gösterenler bile, 1926 senesinde niçin Kürdistan'dan alakaları kesilerek Anadolu'ya sürgün edildiler?

Devam edecek

Abidin Özmen'in "Rapor"unun birinci sayfası

(Doza Kurdistan Sayfa; 133)

olarak öleceğimizden emin olalım, Başarılar temenni ederiz aziz vatandaşlar.

Hoybun Heyeti Merkeziye
16 Haziran 1932

Tatbik ve icrası Türkiye hükümetinin imkan ve iktidarı haricinde olan yukarıda bildirdiğimiz tarihli ve İskan Kanununun mevcudiyetine ilaveten, 1938 senesinde Diyarbakır'da genel müfettiş bulunan Abidin Özmen Kürtlerin asimile ve yok edilmelerine dair düşüncelerini bildiren imzası altında elimizde bulunan Ankara'ya taktim ettiği raporda 1924 senesinden beri, Birecik kaymakamlığından başlayarak Mülkiye müfettişliğinde Doğu bölgesinin çeşitli vilayetlerinde valiliklerde bulunduğunu, istatistiklere resmi ve hususi kaynaklardan aldığı haberlere dayanarak hedefe ulaşmak için alınacak tedbirleri şöyle izah etmektedir: İlk evvela 1927 senesinde (bitnabi Kürt nüfusunun büyük bir kısmı kasten kaydedilmiş olduğu halde) yapılan nüfus araştırmasında müfettişliği dahilinde bulunan Kürtlerin, Türk nüfusundan iki kat daha fazla gösterildiğine itiraz ediyor. 1935 araştırmasında yine aynı usulle Kürt nüfusunun azaltılması gayretine rağmen, bu sefer de daha büyük bir farkla Kürt nüfus yoğunluğu tesbit edilmekte olduğundan bahsederek, 1927 kaydına nazaran 1935 senesi nüfus kaydında Kürtlerin nüfus miktarı (250.000) ikiyüz elli bin artmasına karşılık, Türk nüfusunun ancak (20.000) yirmi bin artmış olduğunu söyleyerek müfettişliği dahilinde bulunan Kürtlerin bir kısmını Kürtleşmiş Türklere, bir kısmını da ne vakit ve ne zaman Kürt oldukları belli olmayan Kürtler diye ikiye ayırıyor. Toplamı (1.267.573) bir milyon ikiyüz altmış yedi bin beş yüz yetmiş

Feqî Elî yan Alî Bey!

qî hîn tişt pîrsîn û bi bersiva Feqî va ecêb mayî ma. Feqî digot: *"Em hendese, edebiyat, erdnasî, welatnasî, felsefe û gelek tiştên din jî hîn dibin."* Bi wî va Cemîl pê dihisiya ku di medresê da ne bi tenê Qur'an û mena wî, yan jî dîn û dîyanetê hîn dibin. Lê digel vê yekê tiştên ku Feqî digot jî diditin. Paşê Feqî Elî dest bi behsa edebiyatê, hendesê, felsefê, welatzanîn û yên mayîn kir. Cemîl heyran heyran lê guhdarî dikir. Feqî bi kurdîke zelal, bi dengê paqij xeber dida. Cemîl dîsan hîn bû ku ew dersê xwe erebî û kurdî dixwînin. Merqa Ceamîl zêde bû. Feqî Elî dest bi xwandina helbestên Melayê Cizîrî û Ehmedê Xanê kir. Cemîl şaş matel mabû, li Feqî dinihêrî. Gotî gundî neheq nebûne. Rastî jî Feqî û zanabûna wî bê serî û bê binî bû. Heya tarî kete erdê Feqî û Cemîl di mîrêgê da ser û bino çûn û hatin. Feqî got û got... Cemîl dev vekirî li Feqî guhdarî dikir. Bi wî va jî kêfa Feqî dihat. Carna wî çavên xwe digirt û dengê xwe bilind dikir. Helbest li ser helbesta dixwand. Cemîl gelek tişt jî helbestan fam nedikir. Lê tê digihîşt ku gelek tiştên baş û xwaş bûn. Bê ku ew bixwaze jî Feqî qetiya. Pîrsa xwe kirine yek ku çend rojan carekê hevdu bibînin.

★★★

Dostaniya Feqî û Cemîl pêş da çû. Feqî çend salan jî Cemîl mezin bû. Lê tu firq ne dixist nava xwe û Cemîl. Xwandinxane vebûn. Cemîl çû bajêr. Lê hişê wî li ser gotinên Feqî bû. Feqî çaxa behsa Ehmedê Xanê dikir, ew di nav helbestên Ehmedê Xanê da xwe winda dikir. Ehmedê Xanê behsa Kurda kiribû, rexne li wan girtibû. Lê belê mele tim û tim Cemîl tembeh dikir û digot: *"Nebî nebî tu li mektebê jî hevalên xwe ra behsa van tiştan bikî. Ger ewana bîkevin ber guhê Tirkên ew dê te jî mektebê bavêjin û dê gelek tişt were serê te."* Cemîl ev pîrs di serê xwe da digirtin. Lê gelek caran jî tu sebra wî nedihat. Bi hevalên xwe ra xeber dida. Wan çaxan jî hevalên Cemîl Arîfê Sofyanê radyokê anibû. Arîf destpêkir her roj piştî nîvro radyoya Rêwanê vekir. Cemîl berê jî dizanibû radyoya Rêwanê kurdî weşanan çêdike. Lê îcar weşanên kurdî jê ra tehrekî dinê dihatin. Lê dikir radyoyê bigire têxe canê xwe. Paşê dewsa radyoya Bexdayê para zimanê kurdî û ya Kirmanşahê hîn bûn. Piştê dersê kar û barên wan her du hevalan ev bû. Cemîl rojên şemî û yekşemî di hate gund. Ser kincê xwa dida şuştin. Qatix, rûn, nan û savarê xwe hildida û vedigeriya. Çaxê ku ew dihat, diçû dîtina Feqî. Behsa radyoya û hevalê xwe dikir. Cemîl destpêkiribû, bi xwe jî helbestên kurdî dinivîsî. Feqî pê ra kêfxwaş dibû û bi xebardana va di vê derheqê da Cemîl jir dikir.

★★★

Roj pey rojan, meh pey mehan, sal pey salan ketin. Feqî li Aşqeliyê zewicî. Cemîl lise qedand çû xwandina bilind. Lê dostaniya wan hê mehkem bû. Welatparêzî di nav Kurdistanê da belav bûbû. Êdî ne hewce bû ku Feqî jî Cemîl ra helbestên kurdî bixwîne. Ji ber ku pirtukên kurdî derketibûn û êdî ew deman borî bûn. Dem dema têkoşîneke zor bû. Navê feqî derkete komunîstiyê. Jê ra digotin: *"Mele Kafîr"* Şêx û dewlemendan lê zor kirin û jî gund derket. Wî mala xwe bar kir anî bajêr.

Lê halê wî ne tu hal bû. Wî derdê xwe jî Cemîl ra vekir. Êdî tu kesî meletî ne dida wî. Wî jî ne dixwast meletî bike. Lê ne sinetê wî, ne perê wî hebû. Du zarokên wî û malxuya wî li destê wî dinihêrin.

Cemîl fikrek anî bîra xwe û jî Feqî ra jî got. Hevalekî Cemîl bûbû midurê cîkî. Wî dikaribû jî wî hevalê xwe jî bo Feqî çend inşaatên kaniyên gundan, yan pîrên gundan, yan jî tamîratên mektebê gundan bistîne. Ji bo gava pêşîn pereki biçûk bes bû. Ew li hev hatin. Feqî dest bi taşaroniyê kir.

Çend sal paşê mal halê xwe gelekî anî ser hev. Halê wî yê aborî tam baş bû. Tam wê demê esker hatin ser hikum. Cemîl û gelekên din girtin birin Diyarbekrê. Çend roj Feqî jî hildan hindur. Lê paşê ew berdan. Her çiqas ku welatparêzê Kurdan pîr dibû, têkoşîna wan xurt dibû. Fikrandina kurdeweriyê gul vedida ewqas jî zîlm û teta hikumeta Tirk zêdetir dibû.

★★★

Cemîl piştê hepsê derket, hat gund. Ew rojekê rastî Feqî hat, hev du hembez kirin. Feqî got: *"Ezê bihatama ziya-retiya te... Lê firsend çênêbû."* Cemîl du salan di hepsê da mabû. Lê Feqî rojekê serî lê nedabû. Cemîl dîsan jî tişteke neanî bîra xwe, ji xwe ra digot: *"Şert xirab in. Feqîyê belengaz nikare xwe ewqasî bide der."* Çend roj paşê ew çû ziyaretîya Feqî. Feqî şewqe ji serê xwe derxistibû. Dema jê ra digotin Feqî, gelekî hêrs dibû. Hosta û karkerên ku di inşata wî da dixebitîn jê ra digotin *"Alî Bex"*. Cemîl ev yeka di cîh da dît. Lê tişteki din, Feqî mîna tiştê jî Cemîl direvî. Çend roj paşê, Cemîl carekê din çû ba Feqî. Êdî hal û wextê Feqî tam di şûnê da bû. Cemîl jî bo kar û barê welatparêzî jê alîkarî xwast. Feqî soro moro bû... Dest avête cêba xwe, li paşla xwe nihêrî, xwe xurciland. Lê her carê destê wî vala derket. Wî behsa deyn û dîyên xwe kir, rabû, çû oda din, di hatinê de sed panotê tirkên kire kefa destê Cemîl. Cemîl ecêbmayî bû. Lê jî ber ku Feqî neşê, pere hilda. Gelek roj ketin navbera vê dîtinê, rojekê Cemîl çav bi Feqî ket. Li İzmirê Feqî û çend kesên ku ser siçên wan baş, li cihekê rastî Cemîl hat. Feqî serê xwe zivirand. Cemîl deng kirê, êdî ew mecbûr ma wan destê hevûdu guvaştin. Feqî ji kesên bal xwe ra tiştinê gotin û ew çûn. Feqî Cemîl hilda û çûn cihekî biha, nanê nîvro xwarin. Cemîl bala xwe dayê, rabûn û rûniştina Feqî tam guhuriye. Feqî bi rastî bûye *Alî Bex*. Êvarê Feqî, cemîl bir ciyên biha gerand. Wan wir da vê da xebardan. Cemîl hîn bû ku, Feqî malekê jî li İzmirê girtiye û bi jinekê İzmirî va jî zewiciye.

Salê du yan sê caran diçe welat. Karê xwe gelekî mezin kiriye. Cemîl kenîya go: *"Alî Bex te kar gelekî pêş da birîye, lê tu bixwe ketîyî nav herîyê. Dema ku tu Feqî Elî bûyî, te qote nan ji bo zarokên xwe bi zorê peyda dikir. Lê kîf û şewqa te, ken û girîyê te, camêrî û ferasetê te tama jiyanê dida te. Tu niha Alî Bexî. Li ba min qîmeta te penc pere nake."* Alî Bey bi zor, bi zor kenevêhat. Cemîl rabû piya serê xwe hêjand, bi gawên sivik derket û çû. Giranîke mezin li ser milên wî rabûbû. Mesele zanibû lê dîsa jî diçû zora wî. Bixwe bixwe bi halê *Alî Bex* kenîya, paşê pîrçî kir û berê xwe da mala hevalan.

İhsan AKSOY

Dağlar da ağlar

2.

Dahaq, Bağdat'ın celladı Saddam Hüseyin, Kürt halkının Nevroz'unu kana bulamıştı, 1988 yılının Mart'ında...

Yeni doğmuş bebeler, yürüyen yavru-lar, meleşen kuzular Nevroz çiçeklerine doymadan, onları koklamadan, Nevroz kıvılcımlarını dağ doruklarında görmeden yandılar birer birer kimyasal silahların altında...

Uçaklar kan kustular. Helikopterler söndürmeye çalıştılar ikibinbeşyüz yıllık Nevroz ateşini, Kürt halkının direnen geleneğini...

Dahak, Demirci Kava'dan intikam almak istiyordu tarihin derinliklerinden. Kanlı ve belalı Kürt tarihi gene deprem-ler yaratarak, Ferhad'ın Şirin için deldi-ği dağları deviriyordu birer birer...

Ve dağlar ağlıyordu Kürt çocuklarının haykırıslarında, dinmeyen göz yaşların-da, minicik yüreklerinde...

Ve binlerce Kürt anasının sembolü, eli kulağı, bitmeyen sevdası Besê Ana, dağların ağlayışını, çağın kanlı göçünü şöyle dile getiriyordu...

"Çocukların açlıktan kaynaklanan ağlayışları, birlikte göç ettiğimiz köpek-lerimizin açlıktan kaynaklanan uluma-larını bastırıyordu..." derken, benzer görüntüler Çukurca'nın Keşide yayla-sında, Dalampar dağlarının dorukla-rında, Akpınar dağlarının eteğindeki Eşek Kapısı Kayası çevresinde yaşı-nyordu. Eşek Kapısı Kayası altından Akütün köyüne gidenler göç koşulları-nın insanlıktan çıkardığı çocuk, kadın, yaşlı, genç, yetişkin binlerce Kürdün acısını, zorluğunu gözleriyle gördüler. Aktütün'de, Kayadibinde, Yeşilyurt'ta, Merge'de, Ortasu'da, Gülyazı'da, Son-kale'de ve diğer köylerdeki görüntüler-birbirinin aynıydı. Dahok, Musul, Ker-kük, Erbil, Zaho yörelerinden soyunun kimyasal silahlarla kurutulmasından kurtulmak için kaçıp gelmiş onbinlerce Kürt hiç bir halkın bugüne kadar yaşa-madığı bir insanlık dramının gerçek oyuncularındılar. Her gören -ki, arala-rında Kürtlere sıcak bakmayan, hatta onlardan nefret eden katmanlardan kişi-ler bile- bu insanlıkların dramı karşısında göz yaşlarını tutamıyordu...

Sınırı ilk geçtiklerinde Türkiye Kür-distanı sınırları içindeki köylülerce ko-nuk edilen ve sonrasında kontrol altına alındıkları alanlarda birarada bekletilen Kürtler, 3 Eylül 1988'den itibaren geçici barınma merkezleri olarak tanımlanan çadır kentlere taşınmaya başladılar. Köylüler evlerinde konuk etmek istedik-leri göçmen kardeşlerini bırakmak iste-medilerse de, başarılı olamadılar.

Gerek kontrol altında birarada tutul-dukları bölgelerde, gerekse önceleri ko-nuk edildikleri evlerden alınan Kürt göçmenler, 5 Eylül 1988'de göçün kesil-mesiyle birlikte çadır - kentlerde barın-dırılmaya başladılar. Yüksekova, Diyar-bakır, Silopi'deki çadır kamplar Kürtle-rin geçici barınma merkezleri oldu.

Geçici barınma merkezlerine taşınma-dan önce toplu halde birarada açık alan-larda bekletilen Kürtleri bu aşamada yö-re halkı besledi. Eylül 1988 günü Çiğlı-da günlerdir yarınlının ne olacağından habersiz bekletilen Kürtler, dünya bası-nının temsilcilerinin önünde bir gösteri yaptılar...

Yalnız Kandil, Çayırli merkezlerinde-ki kontrol altındaki bekleme alanlarında ve Işıkli köyünde kırk çocuk öldü. 25

Ağustos 1988 ile 5 Eylül 1988 tarihleri arasında... Işıkli yaylasının Çayırli sı-gınma bölgesinde öğretmen Kamuran Halit, çocukları evlerinde barındırmak isteyen yöre halkına izin verilmeyişine akıl-sır erdiremediğini belirterek:

"Biz bunları kurtarmak için, kadınla-rımızı, yaşlılarımızı kurtarmak için kaç-tık. Oysa onlar burada ölüyor. Allah rı-zası için izin versinler. Biz alışkınız ama çocuklar ve yaşlılar gecenin ayazına dayanamıyor" derken ağlıyordu. Sığın-ma bölgeleri kimi yaya, kimi yük hayva-nının sırtında, kimi biraz paralı, kimi üç beş küçük - baş hayvanı ile gelmiş Kürt-ler, gece üstlerine aldıkları çulları, gün-düz altlarına yayarak bekliyorlardı. Taş parçalarından, ağaç dallarından yaptıkları gölgeliklerde kaçışın tüm yor-gunluğu, geride bıraktıkları, ne olduk-larını bilemedikleri yakınlarının acısı-yla bütünleşmiş yaşamın her alanında olanca acısı ve ağırlığı ile üstlerine çökmüştü...

Türkiye Kürdistanı sınırlarını geçerek çocuklarını, yaşlılarını ve hastalarını kurtarabildiğinin mutluluğunu, kal-mak zorunda kalmışlığının ezikliğiyle yaşayamadıkları her hallerinden belli olan Kürtlerin genç, yetişkin ve eli silah tutacak kadar güçlü olanları bul-dukları ilk fırsatta ülkelerine dönüp sa-vaşı sürdüreceklerini belirttiler. Büyük çoğunluğu sivil halkın göç sırasında can güvenliğini sağlamak için onlarla birlik-te gelmiş peşmergeler ise kontrollü giriş noktalarında silahlarını teslim ettikleri yetkililere baş vurarak İran'a gitmek is-tediklerini belirttiler. İran'a geçen peş-mergeler, oradan peşmerge cephele-rine gideceklerdi...

Öğretmen Kamuran Halit, Türkiye sı-nırına bitişik Irak Kürdistanı toprakla-rındaki Gonyabesti, Hirobey, Ekmali, Konyasir, Geronu, Kanibelava, Bazi, Babiri, Keyah, Şeleza, Osehi, Zirize, Dergeli, Disanbike, Miska ve köyleri-nin tümüyle yerle bir edildiğini açık-layarak:

"Bu bölgeler tarım ve hayvancılıkla uğraşan, yoksul halkın yaşadığı tümüyle savunmasız yerleşim birimleriydi. Irak uçakları ve topçusu kimi zaman napım, kimi zaman da kimyasal bombalar kul-lanarak köylerimizi yok etti. Biz uçak bombardımanından, topçu işinden de korkmadık ama insanlık suçu işleyerek kimyasal silah kullanan Irak'taki Sad-dam rejiminin soyumuzu kurutmasına engel olmak için kaçtık buraya geldik" derken, bu konuma düşmüşlüğün bu-rukluğunu taşıyordu. Tüm sığınma böl-gelerinde ve geçici barınma merkezle-rinde tüm boyutlarıyla yansıyan bu du-ruma dayanamayanlar daha sonraki günlerde İran'a geçmek istediklerini be-lirterek, Türkiye'den ayrılmanın yolları-nı aradılar. Sivil savunmasız halkın can güvenliği için onlarla birlikte gelenler ise Türkiye Kürdistanı sınırını geçtikleri ilk güden itibaren, gruplar halinde üstü açık kamyonlarla İran'a gittiler. Onlara daha sonra aileler, küçük gruplar halin-de genç ve yetişkinler, kimi de ne yapa-cağını bilmezliğin çaresizliğinde bek-lerken İran'a gönderilenlere katıldı. Kürt göçü sürerken, Mergesor, Alan ve Çiyayê Metina bölgelerinde yoğunlaşan çatışmalarda yirmibini aşkın peşmerge ve gönüllünün yaşamını yitirdiği, ancak Irak askerinin peşmerge denetimindeki bölgeleri ve peşmerge mevzilerini ele geçiremediği öğrenildi. Irak kara çar-pışmalarının ilk onbeş gününde yakla-şık altmış bin kayıp vermişti...

Devam edecek!

Mahmut BAKSİ

Vaaz Vermekte Fayda Etmez...

Kürt halkı emperyalizmin onayı, bölge sömürgeci devletlerin istem ve çıkarları gereği bölünmüş ve parçalanmıştır. Bu bölünmüşlük ilelebet böyle sürüp gidecek değildir. Yüzyıllardan beri halkımızın bağrında gelişen ulusal direnişler ve ulusal kurtuluş savaşını her geçen gün daha da güçleniyor. Hiç kuşkusuz Kürdistan halkı da dünyadaki diğer mazlum halklar gibi bağımsızlık ve özgürlük savaşımını kazanacaktır.

12 Eylül Askeri Faşist Diktatörlüğü'nün Türkiye'de iş başına geçmesinden sonra, baskı ve zorbalıklar en çok Türk ve Kürt emekçi halkları üzerinde yoğunlaşmıştır. 12 Eylül sonrası dönemde ise, mevcut olan parti ve hareketlerimiz açısından bunalım had safaya vararak düzensiz geri çekilme süreci yaşandı.

Türkiye Kürdistanı halkının beklentisi olan birlik ve cephenin oluşması, dönem açısından kaçınılmaz bir zorunluluktur. Uzun bir geçmişten sonra halkımızın beklentisi ve istemi olan cephe ya da birliklerin oluşturulması sorumluluğunu üstünde taşıyan parti ve örgütlerimize karşı, giderek belli bir güvensizliğin başladığını söylersek abartmış olmayız.

Fakat yine de beklenti ve inançlar tükenmiş değildir. Bu inançla; son dönemde oluşan Tevger'in halkımızın beklentisi olan, istem ve taleplere uyum göstererek, halkımızın ulusal bağımsızlık savaşımına önderlik edebilir öncülüğe kavuşarak, Kürdistan halkının ulusal demokratik muhalefetini toparlayabilsin.

Şimdi yurtsever demokrat bir unsur olarak, Tevger'in güçlenmesi, halkımızın güçlenmesidir inancımı belirterek, Tevger Dergisi'nin ilk sayısında yayınlanan, *"Tevger'e Düşmanlık Yol Değil"* başlıklı yazı ile *"Eğer Ölü olarak doğmuşsa"* başlıklı yazıların gerek uslubuna ve gerekse mantığına yönelik eleştirilerimi sunacağım.

Gerek partilerin ve örgütlerin ve gerekse cephe ve birliklerin gelişim süreçlerinde durgunluk ve çözümlere süreçleri yaşandığı gibi, gelişme ve yenilenme süreçleri de yaşanmıştır. Kürdistan halkının kurtuluşa giden sürecinde oluşturulacak ya da oluşturulan Cephe - Birlikler halkımızın yazgısı için çok önemli sorunlardır. Bu bağlamda Tevger'in oluşumu T.Kürdistanı ulusal bağımsızlık sürecinde ileriye dönük olarak atılan önemli bir adım ise, yeni olan bu gelişmenin, ilerici devrimci yurtsever çevre ve unsurlar tarafından tartışılıp eleştirilmesi de doğal olacaktır. Ayrıca Tevger'in yığınlar arasında benimsenebilir bir alternatif durumuna gelmesi için canlı ve yararlı tartışma sürecini yaşatmak için Tevger'e büyük görevler düşüyor.

Eleştirilere yanıt verilirken, ulusal demokratik güçler arasında karşılıklı iyimser atmosferin geliştirilmesine özen gösterilmelidir. Bu davranışın geliştirilmesi Cephelerin - Birliklerin özünü oluşturur. Süreçlere alternatif olma olayı en iyi programlara, tüzüklere sahip olma olayı değildir. Amaca yönelik pratik gelişmelerdir. Tevger'in kuruluşundan bugüne uzun bir zaman geçmedi. Tevger'i bekleyen pratik görevler çoktur, bu görevler yüce görevlerdir. Bu görevlere ulaşmak zorlu ve karmaşık bir süreçten geçmekle mümkündür.

Türkiye Kürdistanı ulusal demokratik güçlerinin önünde çok zorlu ve uzun bir süreç duruyor. Herkesin birbirine ihtiyacı vardır. Bu böyle bilinmelidir. Tevger'in oluşumu T. Kürdistanı hareketleri açısından yeni bir oluşumdur. Yeni olan bu gelişme Kürdistan halkı için önemli gelişmeleri yaratabileceği gibi olumsuz gelişmelere de neden olabilir. Hiç kimse bugünden geleceğin garantisi olamaz. Fakat geleceğe dönük olarak iddialı olur, bunun savaşımını verir. Görüş ve düşüncelerinde iddialı olmak herkesin hakkıdır. Geleceği tasarlamak, subjektif niyet ve istemlerdir. Geleceği tasarlamak, gelecek üzerine fikir ve düşünce üretmek bir yanıyla subjektiftir. Subjektif düşünceler objektif gerçeklerden hareket etmiş olabileceği gibi, yanlışlıklardan da hareket edebilir.

Varılan aşamada Tevger hakkında düşüncelerini belirtin, eleştirilerini sunan herkesi *"birliğe karşıdır, yalancılardır, üretken değildir, erkek değildir, sataşmalar var, birliğe düşmandır"* gibi seviyesiz ilanlara tez elden sarılarak, eleştirilere tahammülsüzlüğünü ilk yayın sayısında göstermek Tevger'e yarar sağlamaz. Dün bir, bugün iki. Tevger'in programının mürekkebi daha kurumadı. Seviyesiz ulumalarla erkeklik taslamanın hiç bir anlamı yoktur. Tevger'i eleştiriyor diye *"birliğe karşıdır"* diye ilanlara baş vurmamak doğru mudur?

İleri sürülen savlar ilginçtir, tartışmaya değer sorunlardır. Sav da değil açıkçası saldırdır, tahammülsüzlüktür. Tahammülsüzlük ise kendisiyle birlikte dogmatizmi yaratır. Dogmatizmin kendisi ise gelişmenin karşıtıdır, hayalcidir, pohpohlama ve alkışın doruğa tırmanmasıdır. Önemli bir sorun da eleştirilere cevap verirken eleştirilerin muhatabı belirlenmelidir. Tevger dışında kalan ve Tevger'e eleştiride bulunan tüm kesimleri töhmet altında bırakabilecek, belirsiz hedefler göstermek eleştiri mantığı olamaz. Olsa olsa yazıyı yazarların ve benimseyenlerin belirttiği gibi *"suçu bulandırmaktır."*

Sorunu daha iyi anlamak için eleştirime konu olan iki aynı başlıklı yazıdan sadece bir paragrafı tekrar (iki aynı yazı diyorum; çünkü iki yazının mantığı da birbirinin kopyasıdır) sunarsak yerinde olur.

"Tevger'e Düşmanlık Yol Değil" başlıklı yazının 5. paragrafının tamamı şudur: *"Tevger rêxistînek nû ye. Teva vê u teva jiyana Tevger'e ya kurt li ser wê gelek tişt hatin gotin. Dijmin li hêlekê, eşkere ye, pê ne xweş e û dijminatî dîke. Ev tê famkirin. Lê hucûm u dijminatîyên ji hinek der u dorên Kurd, ku ji xwe re dibêjin şoreşger, birasî bê mane ne. Hinek derdor ji damezrandîna Tevgerê u heta îro dest pê kirine yasîna dixwînîn. Dibêjin tevger mirî çêbûye û pê kêfa xwe tînin. Ji bo mirîna Tevger'e çi ji wan tê dîkin. Ji bo çi? Vana ji pêşketîne heznakin. Kar ji wan nayê lê naxwazîn li derwî wan ji kar bimeşe. Li hêlekê qala yekîtiya, li hêla din dijminatîya yekîtiya dîkin. Êwana durû ne û temama karê wan ew e ku tozê bavêjin çavên xelkê. Dixwazîn av şolî bibe, bêkerîyan wan nayên dîtin."*

Okuyucu beni bağışlasın, yazı öyle asılsız suçlamalarda bulunmuş ki, (nasıl olsa Avrupa'da

yaşıyoruz) *Det var Konstit!* dememek elde değil.

Yukarıdaki alıntıda da görüldüğü gibi, Tevger'in kısa süreli oluşuna rağmen, onun üzerine çok şeylerin söylendiği belirtilmekte. Yazının mantığındaki, çok şeylerin söylendiğini belirtirken, ifade etmeye çalıştığı mantığın izdüşümü söylenenlerin tümünün olumsuz eleştiriler olduğunu belirtmek istediği açıktır. Ve yapılan tüm eleştirileri de bir ölçüde değerlendirerek, düşman güçlerin Tevger karşındaki konumu ile bazı Kürt çevrelerin ve kendilerine devrimci diyen güçlerin eleştirilerini iki satırın dizileri arasına sokuşturarak eleştiriye başlaması bir talihsizliktir.

Biraz dürüst olmalıyız dostlar; ajite çekmenin asılsız suçlamalarda bulunmanın artık zamanı çoktan geçti. Kim kimin gelişimini istemiyor? Niye istemesin? Sizin düşmanlarınız onların da düşmanı değil midir? Sizler ne yapmak istediniz de sizlere engel oldular? Bu konuda bir tek örnek gösterebilir misiniz? Yazıda saldırı ve düşmanlıkların yapıldığı söylenmektedir, fakat bu saldırı ve düşmanlıklardan hiç bir örnek verilmiyor. Kaldı ki bahsedilmek istenen. Tevger'e karşı yapılan eleştiriler ise, bunun kadar doğal bir şey olamaz. Yazının bütünlüğü içinde de belirtildiği gibi, haklı eleştiriler vardır, haksız eleştiriler vardır. Bunlar birbirinden ayrı tutulmalı, ayrı ayrı eleştirilere tabi tutulmalıdır. Fakat görünen o ki, söylenenler ile yapılanlar birbirini tutmayınca, ortaya fukara zavallılığının kültüri çıkar.

Ayrıca yapılan eleştiriler yapıcı ve ikna edici olmalıdır. Tevger açısından düşünüldüğün de katı, sert ifadelere başvurarak eleştiride bulunanları düşmanca tavırlar olarak göstermeye çalışmak, yurtseverlik bilinci ve onun taşıyacağı sorumluluk duygusuyla bağdaşmaz. Olaylara ve sorunlara ayrı mantıkla yaklaşabilme istemi, sürecin değişik aşamalarından geçerek belli bir boyutuna varmakla mümkündür. Bu boyuta ulaşabilmek için geçmişin ve geleceğin sağ duyusunu belli bir tempoda muhafaza etmek gerekiyor. Bu gelişme sürecinde her kesin ve her hareketin kendine özgü yurtseverlik ölçütünün, özgül bir yanı vardır. Hareketler açısından olsun, birlikler açısından olsun ve gerekse tek tek unsurlar açısından olsun, Kürt halkının ulusal bağımsızlık sürecine katkıda bulunmanın etkisi de farklı olacaktır. Belli bir gelişme ve oluşum karşısında herkesten aynı tavır ve ölçüler istemek kaba bir dogmatizmdir.

Devrimciler olgun insanlardır, sabırlı ve inançlılardır, her eleştiri karşısında tepki göstermezler, duygusalığa da meydan vermezler. 12 Eylül Askeri Faşist Darbesi'nden bu yana 9 yıl geçti. Var olan mevcut parti ve hareketlerimiz henüz örgütsel sorunlarını dahi çözemediler. Bölündükçe bölündük 5 ile 10 iken 15 olduk. Yani 1980'den 1988'e kadar açık bir deyişle ifade edersek, sınıfta kaldık. İşte bu aşamadan sonra halkımızın istemi olan birlik, nihayet 8 parti ve örgüt tarafından kurulduğu resmen ilan edildi. (Tabi tek kişilik örgütten tutun da, tek kişilik partiye kadar).

Tevger'in oluşumundan sonra bazı hareket, çevre veya tek tek devrimci, yurtsever unsurlar görüş ve düşüncelerini belirtebilirler. Hatta Tevger'in kendisi dahi bu süreci yaşatarak eleştiri - özeleştir mekanizmasını işleterek, Tevger'i güçlendirmeye, kendileri dışındakilerle ilişkileri geliştirerek *daha güçlü bir Tevger*'i şiar edinmelidir. Fakat görünen o ki, daha Tevger'in ilk sayısında eleştirilere, eleştiri olsun mantığıyla yaklaşım gösterilmiştir. Hani 12 Eylül öncesi durumun değerlendirilmesi yapıldığında; grupçu davrandığımızı, sekte olduğumuzu, geniş

düşünmek gerektiğini, birbirimize karşı tahammül göstermemiz gerektiğini söylemedik mi? Eğer ilişkilerin böyle olması gerektiği konusunda kendimizi inandırmışsak, kafalarımızın da değişmiş olması gerekmiyor mu? Eleştiride bulunanlara *"düşmanlık yapıyorlar, sataşıyorlar"* diyerek yeni sürtüşme ve yarışmalara zemin yaratmak, eskiye dönüşün izleri değil midir?

Pratiğin değişmesi için her şeyden önce kafaların değişmesi, kafaların değişmesi için de, insanların sarsılması gerekiyor. Geniş çalışmayı esas aldıklarını söyleyenlerin bunu pratikte kanıtlamaları gerekmez mi?

Altıncı paragrafın beşinci cümlesi şöyle diyor: *"Tevger'i Avrupa'da olmakla suçluyorlar, bunu da saldırı ve düşmanlıklarına gerekçe gösteriyorlar. Bu haksızlıktır. Yanlış haksızlık da değil yalandır."*

Evet dostlar kıvrınmanın, sızlanmanın hiç bir faydası olmaz. Tevger Avrupa'da olmuştur. Bunun gizli kapalı hiç bir tarafı yoktur ve hiç kimse de Tevger'in ülke içinde yapıldığını söyleyemez. Niye gerçeklerden yüzümüzü çeviriyoruz? Ayrıca gerçekliğimizi kabullenmek bir zayıflık veya inançsızlıkta değildir. Ama eksiklik. Bu eksiklik ise yalnız Tevger'i oluşturan güçlerin değil, tüm T. Kürdistanı ulusal demokratik güçlerin içinde bulunmuş olduğu, mevcut örgütsel yapıyla orantılıdır. Ayrıca Tevger'i oluşturan güçlerin Tevger'in hazırlık çalışmaları döneminde tartıştıkları bir konu da (eğer duyduklarımız ve işittiklerimiz doğruysa) Tevger'in Avrupa'yla sınırlı kalmaması sorunu değil miydi? Devrimci yurtsever bir unsur olarak benim de kişisel düşüncem; eğer Tevger Avrupa'yla sınırlı kalırsa, ölü doğmuş bir iskeletten farklı olmaz.

Bunu bazı Kürt çevre ve örgütleri de söylüyor diye Tevger'e sataşma ve düşmanlık olarak mı algılamak gerekiyor? Ayrıca algılanan türden hayaller kurup, henüz pratik uygulamaları dahi görülmeden herkesin birlik önünde secdeye durmasını beklemek bir hayaldir. Tevger üzerinde konuşuluyor diye *"yasın okuyanlar"* gibi kaderci yakıştırmalarda da bulunmak sorunu dağdıtmaktır. Basit yargılara varmak kolay kaçmaktır. Tevger'in güçlenmesi halkımızın bir kazanımı olacaktır. Yasin okumakla hiç bir gelişmenin önu alınmayacağı gibi yağmur duasına çıkıp, vaaz vermek de fayda vermez.

"Eğer ölü olarak doğmuşsa" başlıklı yazının son cümlesinde kullanılan *"meyve veren ağaca taş atılır"* ata sözü ise, içi kof gerici bir ata sözüdür. Bu ata sözü toplumların gelişim sürecinde yığınların artan öfke ve direncini kırmak için, zaman zaman egemen güçler tarafından da kullanılmıştır. Kaldı ki, Tevger'in kuruluşundan bu güne kadar henüz iskelesi dahi bütünüyle inşa edilmedi, yaprakları yeşermedi ki, meyvesine taş atılsın.

Herşeye rağmen beklenti ve inançlar tükenmez. Bizden istenen saygımızı belirterek, temenni ederiz ki Tevger halkımızın istem ve taleplerine uyum göstererek halkımızın ulusal bağımsızlık savaşımına önderlik edebilsin.

Yine temenni ederiz ki, yanılanlar Tevger değil, eleştirileri olanlar olsun. Yanılıgı insanlara mahsustur.

Son olarak yurtsever devrimci bir unsur olarak Tevger'den istediğim şu ki, yapılan eleştirilere tahammülsüzlük kalıcı bir eğilim haline dönüşmesin.

Şehmus Rêşan

Eskilstuna-İsveç
24.02.1989

KURDISTAN PRESS
rojnama hefteyê | haftalık gazete

**Kurdi - Tirkî
Kürtçe - Türkçe
Rojname Heftêyê • Haftalık Gazete
Hejmar - Sayı; 64 (10) • Hefte 10
09 Adar • Mart 1989**

Berpirsiyarê Giştî
Genel yayın yönetmeni
Orhan KOTAN, 08 - 29 50 56
Berpirsiyarê Alîgir
Yardımcı yönetmen
Çetin ÇEKO, 08 - 29 83 32
Adress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Büro; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8-29 83 32
Telex; I31 42 ANK S
Telefax; 08-29 50 56
Bankgiro; 343-5559
Postgiro; 2 65 33-0

Çapxane • Baskı;
Tidnings Tryckarna på Åland AB

- ☐ Nivîsarên ku tîn şandin li xwedîyan venagerin
- ☐ Gönderilen yazılar iade edilmez
- ☐ Redaksiyon dikare nivîsarên ku ji rûpelên xwendavanan û Serbest Kursî re tîn şandin, li gor düzêna rûpelan, kurttir bike.
- ☐ Serbest Kürsî ve Okuyucu Sayfası için gelen yazılar, özüne dokunulmadan sayfa düzenine göre redaksiyon tarafından kısaltılabilir
- ☐ Eger xwedîyên nivîsarên kurdî tişteki taybetî nebêjin, redaksiyon dikare, li gor standardên zimanê kurdî, guhertinên pewist çêke

KURDISTAN PRESS
rojnama hefteyê | haftalık gazete

**Kurdisk Turkisk
Veckotidning
Nummer; 64 (10) • Vecka 10
09 Mars • Adar 1989**

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-295056
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-298332

Postadress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besöksadress; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8 - 29 83 32
Telex; I31 42 ANK S
Telefax; 08 - 29 50 56
Bankgiro; 343 - 5559
Postgiro; 2 65 33 - Q
Tryckeri; Tidnings Tryckarna på Åland AB

ISSN 0283 — 4898

ABONE

☐ 3 Mehî • 3 Aylık	☐ 6 Mehî • 6 Aylık	☐ Salek • Yıllık
48 SEK-24 DM	96 SEK—48 DM	208 SEK-104 DM

Tarih / Dîrok.....

NAV / PAŞNAV
İSİM / SOYİSİM

NAV NÎŞAN
ADRES

WELAT / ÜLKE

Hûn dikarin heqê abonetî li ser hesaba GILALA AB Postgiro 26533-0 Stockholm hazînin û sûretek jê ji Box 7080, 172 07 Sundbyberg-Sweden re bi qarta abone rêkin.

Abone ücretini GILALA AB PG; 26533-0 Stockholm kontosuna yatırarak, bir kopyasını Box 7080,172 07 Sundbyberg-Sweden adresine abone kartıyla birlikte postalayarak abone olunabilir.

NEWROZ

'89

Bilefeld

Kuhlo-Realschule

Fritz-Reutur-Str.30
48 Bielefeld 1

Wann/Tarih: 11.3.1989

Uhr/ Seat: 17⁰⁰

Osnabrück

Aula Der Uni
Osnabrück (Schloss)

Wann/Tarih: 12.3.1989

Uhr/ Seat: 14:30

Berlin

Quartier Latin

Potsdamerstr.96
U-Bahn: Kurfürstenstr.
Bus: 48-83

Wann/Tarih: 1.4.1989

Uhr/ Seat: 18:30

Limêja dijî Ruşdî

Mislimanan li Swêde jî li dijî çapkirina pirtûka Ruşdî ya "Ayetên Şeytanê" xwepêşandaneke çêkirin. Nêzikê 150 misilman li ber deriyê çapxana "Bonniers" kom bûn û "ji îslamî re erê, ji Ruşdî re mirin!" gotin û çapkirina pirtûka Ruşdî protesto kirin.

Misilmanên welatên cihê, roja şemiyê (4.3.1989) li ber deriyê çapxanê limêj kirin. Hin beşdarvanên meşê bîryara kuştina Ruşdî bi awakî vekirî diparastin, hin jî wan jî dengê xwe nedikirin. Beşdarvanên xwepêşandaneke kartekê ji bona şandina Serokwezîrê Swêd Ingvar Carlsson belavdikirin. Di vî kartî de ji serokwezîr dihat xwestin, ku çapkirina pirtûkê bide qedexekirin.

Xwepêşandaneke misilmanan bala xelkê zêde nekişand, lê hin temaşevan bi wan re ketin minaqeşê. Polês jî tîrsa bîhevçûna di navbera dilsozên Xumeynî û dijberên wî tedbirên fireh standibû.

Awistralya alîkariya penaberan kir.

ANK • Sydney

Awistralya 100.000 dolar bo alîkariya penaberên Kurd kir. Yê nûha li Tirkîyê ne da rêxistina Koma Netewan. Li paytextê Awistralya, Canberra, Senator Gareth Evans, wezîrê pêwendiyan derve da zanîn, ku ev drav bo kirîna kincan û xwarinê hatine dayin, da rewşa penaberên ku ji Iraqê derbasî Tirkîyê bûne hebki baştir bike. Awistralya sala borî 100.000 dolarên din bo alîkariya penaberên Kurd dabûn rêxistina Xaça Sor.

Berpirsiyarekî Cebheya Kurdistanî, Dr. Mehmûd Osman, di hevpeyivîneke tev weşîneka bi zimanê Kurdî, ya Radyo 2 EA, Sydney, bi tîlefônê, got, ku cebhe hiwadar e ev dravan bigihên penaberan. Wek tê zanîn, hukmata Tirkîyê ta nûha rê nade, ku ti hukmat, yan rêxistinên navnetewî, rasterast alîkariyê pêşkêşê penaberan bikin, yan pêwendiyê tev wan girêdin. Li milê din, Wezareta Karûbarên Muhaciran ya Awistralî, bo weşîneka Kurdî li Sydney da zanîn, ku ta nûha tenê 18 merovan bi rêya sefareta Awistralya li Enqerê xwestine werin Awistralya. Neh jî wan hatine pejiwandine û kaxizên nehên din hê kuta nebûne.

Wezareta Karûbarên Muhaciran ya Awistralî dibêje, ku sedema nizimbûna hejmarê ew e, ku hukmata Tirkîyê rê nade, ku kesên penaber yên di kampan de diçin der.

Bi gotina berpirsiyarên Tirk, Tirkîyê nûha alîkarî ji Komîsyona Penaberan ya Koma Netewan xwestiye. Heke ev komîsyon bixwaze û hukmata Tirkîyê rê bide, Awistralya ê fersendên bo penaberan li holê ne bo penaberên Kurd xuya bike, dibêje Wezareta Karûbarên Muhaciran.

Elmanya penaberan vedigerîne

ANK • Stockholm

Li gor rojnama *Welt Sontag*, hikumeta Elman dixwaze di derheqa penaberan de siyaseta xwe bigorîne. Hikumet dixwaze hatina militeciyan kêmbike.

Wek tê zanîn pirr kes dixwazin ji welatên Awrupa Rojhilat birevin werin Elmanya Federal. Lê hatina wir pirr zor û zehmet e. Piraniya van penaberan pêşî direvin Swêd, pişt re an bi dizî, an jî bi êşkere berê xwe didin Elmanya û dixwazin li wir bijîn.

Her sal tenê ji Polonyayê nêzê 30 hezar penaber tenê Elmanya. Heta niha bi deh hezaran Polonî di kampan de dijîn bê misade ne. Di jiyanekê dijwar û xeter de rojên xwe tijî dikin.

Ji sedema vê yekê hikumeta Elman dixwaze ji bo Polonî, Yugoslavî, Amerîka Latînî û hinêk welatên Asya vîze daye.

Swêd penaberên ku ji Elmanya, Fransa an jî ji welatên Ewropa Rojava tenê qebûl nake. Li gor qanûnên Swêd divê kesên weha neyên Swêd û li cîyê xwe daxwaza penabertiyê bikin. Yanî hatibin kîjan welatî, ew welat lazîme ku heqê penahendetiye bide wan. Ji bo vê yekê gava ku kesek ji Elmanya tê Swêd û dixwaze daxwaza penabertiyê bike, hikumeta Swêd wî kesî berpaş dişîne Elmanya.

Niha Elmanya jî dixwaze vî usulê pêk bîne. Bo ku ji welatên sosyalîst her roj bi dehan kesên Swêd. Hatina Swêd ji bo hemwelatîyên welatên Ewropa Rojhilat ew çend zehmet nîne. Piraniya wan penaberan dixwazin Swêd ji xwe re bikin silme û piştra herin Elmanya.

Lê hikumeta Elmanya dike û nake nikare ber vî tiştê bigre. Bo ku penaberên ku ji Swêd diçin Elmanya bi dizî xwe li sînoran dixin û derbas dibin. Lê di van dawîyan de Elmanya dixwaze van kesan tesbît bike. Ger hikumet bikaribe ji bin vî barê derkeve, wê bi hezaran penaberên Polonî an jî yên welatên sosyalîst paş de bên şandin.

